

Keskerakonna ministrid peavad üle Eesti seminare teemal "Keskerakond valitsuses". Tule kuulama ja arutlema, mida ja kuidas Keskerakond siis ikkagi valitsuses teeb.

MUSTAMÄE 11.03.2017 kell 14 Kultuurikeskus Kaja. Haridusminister **Mailis Reps** ja riigihalduse minister **Mihhail Korb**
PÄRNU LINN 12.03.2017 kell 14 Viiking spa hotell. Majandusminister **Kadri Simson** ja peaminister **Jüri Ratas**

Üritus on tasuta! Info: 627 3460

Hind 0,78 €

KESKKNÄDAL

ISSN 1406-9083

Ilmub aastast 1999

Nr 7 (1038) 22. veebruar 2017

RAHVA POLIITIKALEHT

Saksamaa haarab initsiatiivi

Baieri pealinn München on sajandeid olnud suurte kokkulepete sõlmimise paik. Läänud nädalal seal toimunud iga-aastane julgeolekukonverents oli mõeldud rohkem dialoogi edendamiseks, seisukohtade selgitamiseks, aga eks kokkulepeteni jõudmine eeldabki ju ka seda.

ANDRES LAIAPEA
vaatleja

Tuleval aastal möödub 80 aastat kuri-kuulsast Müncheneri kokkuleppes, millega Tšehhoslovakkia oli sunnitud loovutama sudeedisakslastega asustatud alad Saksamaale. Itaalia diktaatori Benito Mussolini algatusel toimunud kohtumisest tšehhid ise osa ei võtnud. Nende sõjalised liitlased Suurbritannia ja Prantsusmaa lihtsalt teatasid hiljem, et kui sakslaste nõudmistele järele ei anta, siis peavad tšehhid üksi Hitleri vastu sõdima. Varsti pärast Sudeedimaa annekteerimist okupeerisid sakslased kogu Tšehhoslovakkia. Kokkulepe, mis päästis hetkeks sõjast, aitas lääneriikidel võita aega, et paremini valmistuda Saksamaa tõrjumiseks, kuid läks ajalukku ikkagi autu reetmisena.

Võimalik, et Ewald-Heinrich von Kleist algataski Münchenis iga-aastaste julgeolekukonverentside korraldamise osaliselt just sellise minevikupärandi varjutamiseks, kuid otsese tõuke selleks andis talle Kuuba kriis, mille ajal maailm jõudis juba tuumasõja äärel. Valitses täiesti reaalne oht, et vallandubki apokalüptiline kolmas maailmasõda. See näitas, et katastroofiliste tagajärgedeni viivate arusaamatuste vältimiseks on vaja edendada riikide vahelist dialoogi, mis aitab neil üksteise taotlusi ja samme paremini mõista. Nii toimuski 1963. aastal, kui möödus veerand sajandit 1938. aasta sobingust, Münchenis esimene niisugune rahvusvaheline kokkusaamine, mis nüüd nädalavahetusel taas aset leidis.

Esialgu ei olnud muidugi tegemist nii kõrgetasemelise üritusega, kus käivad riigijuhid. Esimesel kohtumisel osales umbes 60 inimest ning see ei erine nud palju Bilderbergi grupi või Mont Pèlerin Ühingu kokkusaamistest. Mõte oli julgeolekuasjatundjaid erinevatest riikidest kokku tuua, et asju omavahel avameelselt arutada. Hiljem hakkasid Münchenis järjest sagedamini käima ka riikide kaitse- ja välisministrid; kokkusaamised omandasid üha avalikuma iseloomu. Erinevalt

näiteks Bilderbergi grupi kogunemistest, mille kohta väljastatakse vaid lakoonilisi pressiteateid.

Formaalselt on Müncheneri julgeolekukonverentsi näol tegemist valitsusvälise üritusega, kuid see on teeninud algusest peale selgelt eesmärki siduda Saksamaad tugevamalt läänemaailmaga ja tõsta selle riigi diplomaatilist prestiiži. Kohtumised toimuvad hoones, kus tänapäeval asub hotell, aga kunagi tegutses Baieri välisministeerium.

Tänavusel konverentsil esinesid Saksamaa liidukantsler Angela Merkel, kaitseminister Ursula von der Leyen ja välisminister Sigmar Gabriel. Üldse osales üritusel umbes veerandsada riigi- ja valitsusjuhti ning enam kui 80 kaitse- ja välisministrit.

“Mina olen kindlal veendumusel, et tasub võidelda multilateraalsete, ühiste struktuuride eest,” ütles oma kõnes kantsler Merkel. Ta rõhutas, et Saksamaa on pühendunud eesmärgile tõsta kaitse- ja julgeolekut kahe protsendini SKP-st, kuid lisas, et seejuures tuleks võtta arvesse ka kulutusi arengukoostööle ja kriisennetusele (nagu oli juba eelnevalt öelnud Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker). Kaitseminister täpsustas hiljem, et selle tasemeni tahtakse jõuda aastaks 2025.

NATO on Merkeli sõnul ka ameeriklaste huvides, ning võitluses rahvusvahelise terrorismi vastu on väga oluline see, et sinna kuulub islamiusulisi riike. Peab olema selge, et terrorismi põhjuseks on mitte islam, vaid islami väärtõlgendus, rõhutas Saksamaa kantsler, lisades, et seda peavad ütlema selgelt islami usujuhid, sest eraldusjoont rahumeelse ja mitterahumeelse islami vahele ei saa tõmmata Lääne poliitikud.

“Maailm on dramaatiliselt muutunud. Meil ei ole mingit kindlalt püsivat rahvusvahelist korda,” märkis Merkel, rõhutades, et ohtudele saab vastu astuda vaid üheskoos, ning seetõttu on vaja tugevdada selliseid struktuure nagu Euroopa Liit, NATO ja ÜRO. Merkel ütles, et ei lõpeta isegi pärast Krimmi annekteerimist ja separatistlikku tegevust Ida-Ukrainas Venemaaga heade suhete taotlemist, kuid territori-

KOKKULEPETE KOHT: Formaalselt on Müncheneri julgeolekukonverentsi näol tegemist valitsusvälise üritusega, kuid see on teeninud algusest peale selgelt eesmärki siduda Saksamaad tugevamalt läänemaailmaga ja tõsta selle riigi prestiiži maailmas. Fotol Saksamaa kantsler Angela Merkel kõnet pidamas. Foto Youtube.

aalse terviklikkuse põhimõtte peab jätkuvalt kehtima, sest vastasel korral lööb kõikuma kogu Euroopa julgeolekuarhitektuur.

Müncheneri julgeolekukonverentsil on Venemaad esindanud varem nii president Vladimir Putin kui ka peaminister Dmitri Medvedev. Sel korral pidas kõne välisminister Sergei Lavrov. Kui paari aasta eest katkestati tema sõnavõttu vahelehoigete ja vilistamisega Ukraina praeguste võimude tulihingeliste toetajate poolt, siis nüüd midagi

nii dramaatiliselt ei juhtunud. Lavrov seletas, et külma sõja järgne ajastu on läbi, maailm ei muutunud läänepoolseks ega ka turvalisemaks ja stabiilsemaks ning et NATO laienemine on viinud pingete kasvuni Euroopas. Tema sõnul tuleks nüüd luua “demokraatlik ja õiglane maailmakord, kui tahate, siis nimetage seda “läänepoolseks”, kus iga riik, tuginedes oma suveräänsusele rahvusvahelise õiguse raames, üritab leida tasakaalu enda rahvuslike huvide ja partnerite rahvuslike huvide vahel, austades neist

igaühe kultuurilis-ajaloolist ja tsiviilsatsioonilist omanoolisust”.

Milline see “uus kord” tegelikult olema saab, seda näeme võib-olla juba õige varsti. Vähemalt ajaleht *Kommersant* kirjutas Müncheni külastanud USA delegatsioonile lähedal seisvale allikale viidates, et praegu üritatakse leppida juulis Hamburgis toimuva G20 kohtumise ajaks kokku USA presidenti Donald Trumpi ja Venemaa presidenti Vladimir Putini kohtumist.

JUHTKIRI

Linnapeakandidaadi küsimus ja Tallinna valimised

RAIMOND KALJULAI
Keskerakonna juhatuse liige,
Põhja-Tallinna linnaosa vanem

Uringud näitavad: kui valimised oleksid järgmisel pühapäeval, siis Keskerakond võidab pealinnas ja moodustab linnavalitsuse, toetudes jälle absoluutsele enamusele volikogus. Mis tähendab, et teiste erakondade linnapeakandidaadid on ainult kandidaadid, meie linnapeakandidaat on järgmine linnapea. Seega on linnapeakandidaadi küsimus oluline, kuid see ei ole nende valimiste põhiküsimus! Põhiküsimus on see, millist poliitikat hakatakse nii Tallinnas kui ka teistes omavalitsustes ajama ja kuidas see mõjutab kohalike inimeste elu.

Kogu Eestis peab lõpetama seisaku. Palgad peavad jälle kasvama hakkama, töökohad peavad tagasi tulema, pensionäride sissetulekud peavad suurenema. Kuni Eesti poliitika keerleb peamiselt selle ümber, kes mida saab, ei pääse me seisakust välja.

Keskerakonna linnapeakandidaadi kinnitab Keskerakond siis, kui on selleks valmis.

Küsitlused näitavad, et inimeste meelest on Keskerakond Tallinnas siiani teinud väga head tööd. Reformierakond, sotsid ja IRL on, samal ajal riigis võimul olles, pealinnale vaid kõikaid kodaratesse loopinud.

Keskerakonnal on Tallinnas päris kindlasti kõige kogenumad ja kõige pädevamad inimesed. See on väga tähtis. Vastutustundetu on vastutusrikastesse ametitesse edutada selleks ebapädevaid inimesi. Meenutage Taavi Rõivast peaministrina! Reformierakonna kandidaat möödunud valimistel oli Valdo Randpere. Keegi ei võtnud tõsiselt, et ta sobib linnapeaks. Sel korral ei ole oravate linnapeakandidaat kloun, kuid kas keegi tõesti usub, et Michal hakkab südamega tegelema munitsipaalpoliitika ja kommunaalküsimustega, ehitama eakate päevakeskusi ning munitsipaalmaju noortele peredele?

KESKMÖTE: Vastutustundetu on vastutusrikastesse ametitesse edutada selleks ebapädevaid inimesi. Meenutage Taavi Rõivast peaministrina!

Keskerakonna tugevuseks on teistest parem ja teovõimelisem meeskond, tugevamad nimekirjad, tugevam programm ning oskus kuulata inimesi, rääkida inimestega ning arvestada inimestega.

Valijatel oli pikka aega võimalik võrrelda, kuidas juhtiti riiki Reformierakonna poolt ning pealinna Keskerakonna poolt.

Viimase kuu-kahe jooksul on välja tulnud, et Reformierakond ja nende lähikondlased on ajanud oma käe väga sügavale maksumaksja taskusse. Eesti riiki juhtiti eliidi poolt ja ainult eliidi huvides.

Kui majandus kasvas, siis Reformierakonna juhtimisel said sellest kasu ainult rikkad. Kui tuli majanduslangus, siis kaotasid lihtsad inimesed esimestena oma sissetulekud, palgad ja töökohad.

Reformierakonda aitasid selle poliitika elluviimisel nii sotsid kui ka isamaalased. Samad poliitikud tahavad nüüd pääseda võimu juurde Eesti suurimas omavalitsuses. Kindlasti toetavad neid selles kinnisvaraarendajad ja ärimehed, kes unistavad headest tehingutest.

Mis saab siis, kui Reformierakond moodustab linnavalitsuse?

Tasuta ühistransport erastatakse, munitsipaaltehnika lõpetatakse, sest Reformierakond on seda alati pidanud raiskamiseks. Põhja-Tallinnas kasvavad kinnisvara hinnad kiiresti. Mitmed sotsiaal- ja munitsipaalmajad asuvad väga magusatel krundidel. Kindlasti leitakse ettekääne munitsipaaltehnika müümiseks. Tekivad uued sundüürikud.

Ees on väga raske aasta. Keskerakonnal tuleb end valijale tuhat korda tõestada, kuid sealjuures ei maksa unustada, miks me seda teeme.

Mitte võimu pärast, mitte kõrgete ametite pärast, isegi mitte linnapea koha pärast. See huvitab kõiki teisi. Meie töötame selle nimel, et Tallinnas jätkuks Keskerakonna poliitika, mis tõesti arvestab kõigi inimestega. Mis arvestab linnalasega bussis, arvestab jalakäijaga, arvestab eakate tallinlaste ja lastega peredega. Keskerakond ei murdnud Reformierakonna võimu riigis selleks, et nad saaksid oma poliitikat nüüd pealinnas ja teistes omavalitsustes ellu viima hakata. See on kohalike valimiste põhiküsimus.

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5

Tellimine ja levi: 6 177 717

Üldtelefon ja email: 6 274 583 kesknadal@kesknadal.ee

Peatoimetaja Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 573

Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee 6 273 465

Toimetuse käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

Narva on uus Petseri

Koalitsioonivalitsuse plaani Sisekaitseakadeemia viia Narva on kerge kritiseerida, sest sellega kaasnevad kahtlemata märkimisväärsed kulud ja keerulised ümberkorraldused, aga on päris naeruväärne väita, et see kujutaks endast Eestile julgeolekuohu sellepärast, et Narvas elavad põhiliselt venelased. Seda võivad rääkida vaid alistujad, kelle jaoks Narva ei ole enam osa Eestist.

Eesti jaoks tervikuna on Narva sisuliselt uus Petseri. Selle vahega, et kui enne sõda moodustasid Petseri elanikud enamuse eestlased, siis Narvas on viimase rahvaloenduse andmetel eestlasi alla nelja protsendi.

Petseri on tänaseks Eesti jaoks jäädavalt kadunud, ning sama võib juhtuda tulevikus ka Narvaga, kui riik ei suuda selle piirkonna elanikke kindlalt siduda ülejäänud Eesti ühiskonnaga.

Ja võimaliku konflikti korral Venemaaga poleks küsimus ainult konkreetse piirkonna kaotamisest.

1940. aasta juunis viidi Petseri venelased, kes oskasid eesti keelt, rongiga Tallinna meeleavaldusele, et nad karjaksid valitsusvastaseid loosungeid ning nii jätkasid mulje, et Venemaa poolt peale surutud pööre vastab Eesti rahva tahte. Keeleoskus on küll integratsiooni alus, aga sellest ükski ei piisa. Kohalikel venelastel peab olema ka tunne, et neile isiklikult on kasulik olla Eesti riigi koosseisus ning et

Sisekaitseakadeemia viimine Narva aitab süvendada just sellist tunnet.

Petseri kaotust on mõned demagoogid, näiteks Ilmar Raag, üritanud pehmendada jutuga, et see ei olnud ajalooliselt kunagi Eesti linn, vaid saadi Vabadussõjas sõjasaagiks (selle peale tasuks lugeda 1909. aastal avaldatud Villem Buki uurimust "Petseri eestlased"). Küllap leiduks siis ka tulevikus, kui Eesti-Vene piir peaks hakkama jooksuma mööda Kunda jõge, neid, kelle väitel asuvad Ida-Virumaal "põlised vene alad", aga sisuliselt tähendaks see ikkagi Eesti muutumist väiksemaks.

Ja ka palju raskemini kaitstavaks, sisuliselt Venemaa armust püsivaks marionetttriigiks.

Sisekaitseakadeemia viimine Narva ei suurenda ohtu Eesti julgeolekule, vaid loob sinna kindlustatud eelposti, mis seob seda piirkonda tugevamalt ülejäänud Eesti külge. See ei ole küll mingi imerelv, aga see on üks samm, mis aitab kindlasti kaasa, et Narva jääks Eesti linnaks. Et Narval poleks tulevik samasugune nagu Petseril, mida me nüüd ainult taga võime nutta.

Loobumine Sisekaitseakadeemia viimisest Narva, kui seda tehakse hirmust sealse vene elanikkonna ees, oleks praeguses olukorras esimene samm hääletu alistumise teel.

Esimene aastapäev ainulaadse presidendiga

Seekord tuleb Eesti Vabariigi 99. aastapäev teisiti, sest ametis on president Kersti Kaljulaid, esimene omataoliste seas. Esmakordselt on Eestil president, kes ei ole poliitikuna valimistel kandideerinud ja kellele rahvas pole andnud ühtegi häält. Eesti suurima valijate arvuga on president Arnold Rüütel, kes 20. septembril 1992 – esimestel ja ainsateks jäänud rahvale pakutud presidendivalimistel – sai 195 743 häält ja edestas 138 317 häälega teisele kohale jäänud Lennart Merit. Kulus ligi 17 aastat, kui Indrek Tarandile anti Brüsselisse minemiseks 102 460 häält, kuid nelja kandidaadi asemel oli 101 kandidaati ja 11 erakonna nimekirja. Eelmine president Toomas Hendrik Ilves sai valimistel väga hea tulemuse 13. juunil 2004, kui 76 120 hääletajat valisid ta Euroopa Parlamendi saadikuks.

Esmakordselt on Eesti president võõrvõimu palgal, saades üle kahe korra rohkem Brüsselilt kui ametipalgana Eesti maksumaksjalt.

Esmakordselt jäi president kõrvale judeo-kristliku usu järgi korraldatud kombetalitustelt (ametisse õnnistamine ja jõulujumalateenistus) ning leigus kiriku suhtes on selge märk ristirüütli mõõga ja tulega siia toodud usu vastu.

Esmakordselt ei ole presidendil ametiresidensi ehk puuduvad puhkeruumid. Võõrapärase nimega Liberty mõis seostuks rohkem võõrvallutajate ajalooaga kui maarahvaga, ja selle projekti katkijätmine on hea.

Esmakordselt osalevad Eesti Vabariigi aastapäeva paraadil ingliskeelsed liitlastväed, kelle järgi varasemate valitsuste ja presidentide ajal ei olnud vajadust. Iseseisvas Soomes ei oleks see mõeldav. Presidendil oli mõte lasteaiades inglise keele õpetamisest, et kahaneks eesti keele tähtsus.

Lõpuks ei arutata seekord presidendi abikaasa riietuse üle, sest meestel on see väga kitsastes raamidest, ja esmakordselt saab arvustada naispresidendi riietust.

Edgar Savisaare protsess algab juunis

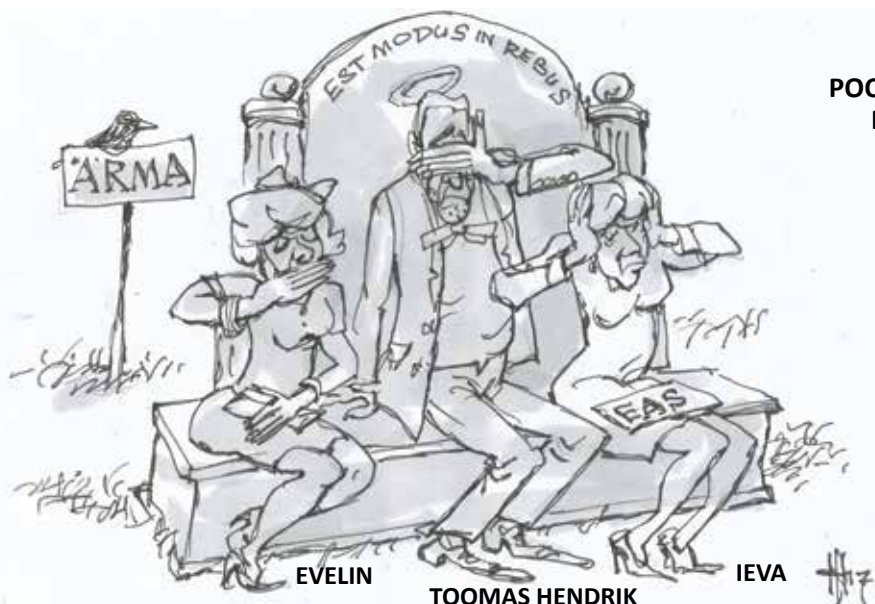
16. veebruaril Edgar Savisaare kohtuprotsessi eelistungil otsustati, et istungid algavad juunis ja kestavad umbes aasta. Edgar Savisaare kaitsja esitas taotluse anda lisaaega süüdistusakti esitamiseks seoses süüasja suure mahuga, ning kohus seda ka tegi, vahendab ajaleht Pealinn. Nii peabki kohus järgmise eelistungi 21. märtsil, protsessi algusaeg on aga planeeritud 12. juunile, ütles riigiprokurör Steven-Hristo Evestus, kes kinnitas, et kellegi tervislik seisund eelistungil jutuks ei tulnud. Kuuldavasti on Savisaar avaldanud soovi saavutada süüasjas kiire lahend.

Keskerakonna endise esimehe Edgar Savisaare süüasjas äriees Aleksander Kofkinit kaitsev vandeadvokaat Aivar Pilv kinnitas, et Kofkin kokkuleppele ei lähe. Evestuse sõnul ei ole seni ükski menetluspool kokkuleppemenetluse ettepanekust juttu teinud.

Keskerakonna peasekretär Jaak Aab andis mõista, et kuna nii Savisaare kui ka Keskerakonna süüdistused on seotud, on ka kaitsetaktika vähemalt esialgu sama. "Me ei saa ju öelda, et üks kaitsetaktika on selles episoodis, kus on Keskerakond, ja teine kaitsetaktika on episoodis, milles süüdistatakse Edgar Savisaart. See episood, mis on konkreetselt Edgar Savisaare ja Keskerakonna vastu, on ju üksühele sama," kinnitas ta Delfile.

Kohtuprotsessi asub juhtima kohtunik Anne Rebane. Riigiprokuratuur esitas novembri lõpul süüdistuse kuritegude toimepanemises Tallinna linnapeale Edgar Savisaarele, MTÜ-le Eesti Keskerakond, Tallinna linnavalikogu esimehele Kalev Kallole, lisaks veel linnavalitsuse endisele nõunikule ja viiele ettevõtjale.

HIIBUSE NÄDAL

ÜKS RAHVA
POOLT SAADETUD
MONUMENTI-
KAVANDITEST.

Valitsusse tõusnud Keskerakond väärtustab eestimaalasi nii sõnade kui ka tegudega

Aasta algus on uue valitsuse ja Riigikogu jaoks olnud väga kiire ning tömahukas. Mõned kuud ametis olnud ministrid ja nende meeskonnad on teinud ringsõite Eestimaal, et veelgi paremini viia end kurssi sellega, mis seisus Eesti tegelikult on. 5. detsembril Riigikogu aseesimeheks valituna olen võtnud endale eesmärgi külastada kõiki Eesti maakondi.

ENN EESMAA

Riigikogu aseesimees, KE

Kuidas saab rahvas hakkama, kui efektiivselt töötavad riiklikud institutsioonid kohapeal, milliste probleemide kallal näevad kõige enam vaeva kohalikud omavalitsused ja kuidas Riigikogu ja valitsus saaks neid aidata – need on põhiküsimused, mille üle soovitakse arutleda ka kohapeal. Loomulikult olid tänased valitsusjuhid, kes, piltlikult öeldes, alles eile olid opositsioonipoliitikud, väga hästi teadlikud Eesti tänastest murekohtadest ka enne riigitiiri ülevõtmist, aga Eestimaa erinevaid paigus kohapeal käimine ja rahvaga suhtlemine uuel positsioonil on põhimõtteline: väärtustada oma kohalolekuga põhimõtet, et vaja on iga eestimaalast, et meie oleme inimese jaoks, mitte vastupidi.

Eesti tegelik olukord

Riigis valitsuse juhtimise rolli üle võttes teadis Keskerakond, et seis ei ole kaugeltki selline, millega hoobelda saaks. Eestis on palju inimesi, kel raske uskuda, et muutused üldse veel võimalikud on. Paljud on riigist lahkunud või on skeptilised riigiasjade suhtes. Eelmisest majanduskriisist ei ole paljud

taastunud, kuna majanduskasv on olnud nullilähedane ning ääremaastumine üha süveneb. Olen jõudnud teha visiidi pooltesse Eesti omavalitsustesse ning viimati käisin koos peaminister Jüri Ratasega eelmisel reedel Saaremaal. Millised on siis Eesti elu erinevad tahud ja mured, nii maal kui ka linnas? Lisaks maakonnaülestele probleemidele, mis puudutavad inimeste hakkamasaamist, majandus- ja palgaküsimusi ning ääremaastumist, on kõikjal veel omad mured.

Kui Eesti ametnikkonnaga võib rahule jääda, siis teine lugu on bürokraatiaga. Näiteks tuli erinevates haiglates jutuks Haigekassa teema. Kohalike sõnul on haiglata rahastamisel Haigekassa viljeldav haigusjuhtumipõhine arvestus üldiselt hea, kuid soovida jätab kohati liigne bürokraatia. Mõõdik peaks olema teine ja mõõdetavaks peaks olema see, milline on inimeste tervis kolme aasta pärast, mitte aga see, mitu operatsiooni on tehtud. Teine mure on see, et Eestis on veel maakonna-haiglaid, kus puudub kompuutertomograaf, mille olemasolu tänapäeva meditsiinis juba nii loomulikuks peame.

Mis puudutab Eesti majanduskasvuga otseselt seotud ette-

võtluskeskkonda, siis peaks kohalike inimeste arvates rohkem tähelepanu pöörama ka maaelu edendamisele. Oluliseks samuks siinkohal on põllumeeste mõeldud toetuste maksimine, mille kohta valitsus on juba positiivse otsuse teinud. Põllumeeste kindlustunne tuleviku suhtes on siis parem ning julgemaalt mõeldakse uute investeringute ja projektide peale.

Ettevõtjatel on tulnud ka ettepanekuid seoses maksusüsteemiga. Kui üldjoontes ollakse sellega rahul, siis üheks meemeks ettevõtjate parendamisel oleks tööhõlmatus paindlikumaks muutmine – konkreetsemalt, sotsiaalmaksul võiks olla lagi. Kuna kulud on sel juhul väiksemad, saaks ettevõtte kergemini võtta vajalikku spetsialisti tööle välismaalt.

Ka vanemahüvitise süsteemi liigne jäikus teeb kaua tööst eemal olnud inimeste tööle tagasituleku keeruliseks. Rõõm oli kohapeal ärijuhtidele öelda, et vanemahüvitise süsteemi paindlikumaks muutmine on juba valitsuse töölaual, ning nende mured saavad lahenduse.

Omavalitsuste üks suuremaid murekohti oli ka see, et haldusreformiga saavad kohalikud omavalitsused küll juurde nii tööd kui ka raha, kuid suure-

mad keskused vajaksid tasanudfondist riigilt enam toetust. Põhjendus seisneb asjaolus, et suuremad linnad pakuvad erinevaid teenuseid ja võimalusi ka lähimatele naabritele, samas kulusid kannavad eelkõige ise. Ülalnimetatud olid vaid mõned probleemid, mis on lahendatavad ja mis oleks võinud juba ammu olla eelmiste valitsuste poolt lahendatud. Keskerakond on alati pakkunud lahendusi elu edasiviimiseks. Nüüd oleme vastutajad valitsuses, ja pakutud lahendused tuleb ellu viia. Töötame selle nimel nii Riigikogu kui ka valitsuses.

Eesti inimestel on entusiasm ja tarka meelt

Vabariigi aastapäeva eel tahaks keskenduda ka neile tublidele ettevõtmistele ja inimestele, kes on käisid üles käärinud ning elu kohapeal edendanud.

Mitme auhinna pärjatud ettevõtte – Lõuna-Eestis tööstus-elektronikat tootev Enics näiteks toob oma 650 töötajat paljud bussidega ise tööle. Ettevõtte on kujundatud nii hea sisekliima, et Enics'isse käiakse tööle kogunisti Lätist.

Hea näite saab tuua Rapla haigla varal. Nemat tegid rahvaküsitluse, sest soovisid teada, kas eriarstide vastuvõtte peaks korraldama laupäeviti, kuna paljud inimesed käivad tööl Tallinnas. Nii saavadki inimesed oma terviseumuredega pöörduda haigla poole ka nädalavahetusel. Uute hooldekodude rajamine omavalitsuste poolt, haiglate ja linnade koostöö

SAAREMAAL: Jüri Ratas ja Enn Eesmaa tutvusid laevaehituskompaniiga Baltic Workboats Nasval ja tunnustasid firma rahvusvahelist haaret.

tervisekeskuste ehitamisel ja sotsiaalteenuste pakkumisel, ühistranspordikeskuste loomine – kõik need on Eestile vajalikud sammud kinnitamaks, et hea tahtmise puhul leitakse ka võimalused.

Saaremaal Nasval on 170 töötajaga laevatehas, mis ekspordib ca 80% oma toodangust. Nemat on läinud juba niikaugele, et aitavad muretseda oma töötajatel eluasemeid ning keskmine töötasu ulatub 1500 euroni.

Kantar Emori poolt läbi viidud uuringu põhjal on Keskerakonna toetus olnud valitsuse

moodustamise järel tõusuteel: kui novembris toetas erakonda 24 protsenti, siis veebruaris 27 protsenti kodanikest. See näitab, et oleme esimeste oluliste otsustega – tulumaksuvaba miinimumi tõstmine, pensionireform, vanemahüvitise süsteemi paindlikumaks muutmine, lastetoetuste tõus – õigel teel. Eestimaalased ootasid juba ammu poliitilise kursi muutmist ning suundumist inimest väärtustava poliitika poole. Senisest rohkem ka tegudes.

Head vabariigi aastapäeva kõigile!

Jüri Ratas: Kõrge reiting tõestab, et Keskerakond on õigel teel

Möödunud nädala keskel avaldatud Kantar Emori uuring tõi välja, et Keskerakond on jätkuvalt Eesti kõige populaarsem erakond, kelle poolt hääletaks valimiste korral 27% kodanikest. Järgnevad Reformierakond (25%), sotsiaaldemokraadid (16%) ja IRL (13%). Punaste laternate rollis on EKRE (8%) ja Vabaerakond (7%).

Keskerakonna esimees, peaminister Jüri Ratas ütles Kantar Emori avaldatud erakondade toetusnumbreid kommenteerides, et Keskerakonna tõus näitab rahva ootust inimkesksema poliitika järele.

Peaminister tänas Eesti inimesi jätkuva usalduse ja toetuse eest erakonnale ning eesmärgipärasele poliitikale. „Keskerakonna toetus on alates novembris valitsusvastutuse võtmisest veelgi tõusnud, mis tõestab, et oleme õigel teel. Keskerakond on Eesti riigi juhtimisse toonud tagasi mitmed olulised teemad ja väärtused, mis on seni liialt vähe tähelepanu saanud. Tulumaksuvaba miinimumi tõstmine, toetused maaelule, õpetajate palgatõus ning kohalike omavalitsuste tugevdamine on mõned kaalukad näited meie poliitikast,“ ütles Ratas. Ta lisas, et mitmeid Keskerakonna poolt viimasel ajal lauale toodud teemasid on konkurendid püüdnud aluse-tult rünnata ja nende abil vastandusi tekitada. „Meie seisame oma programmis ja tegudes kõigi eestimaalaste eest, sõltumata nende soost, vanusest, rahvusest või elukohast. Antud uuring toob veelkord selgelt välja, et sellist lähenemist oskavad hinnata valijad nii Sakus ja Sillamäel kui ka Saaremaal,“ sõnas peaminister Ratas.

Kui tõene on Kantar Emori uuring?

Lugesin hämmeldunult Postimehe artiklit: Tallinnas on populaarseim Keskerakond, teistes suuremates linnades SDE. Ja sirvides veidi allapoole, võis lugeda, et „Tartus, Pärnus, Narvas ja Kohtla-Järvel oli veebruaris populaarseim Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE), selgub uuringust. SDEd toetas suurtes linnades 32,3, Keskerakonda 29,5, Reformierakonda 21,8 ja Eesti Konservatiivset Rahvaerakonda 7,9 protsenti. Ülejäänud parteide toetus jäi alla 5 protsendi“. Üks hetk, palun! Selline oli mu esmane reaktsioon sellisele väitele. Mis valemi järgi selline tulemus saadi?

Kui arvestame eelnevate aastate küsitlusi näiteks Narvas, siis on siin väieldamatult olnud populaarseim Keskerakond; teised erakonnad jäävad kaugemale maha. Sotsidel on võrreldes teiste tahapoole jäävate erakondadega olnud veidi parem olukord, kuid seegi jääb suurusjärku umbes 20%. Viimane Narvas läbi viidud sotsioloogiline küsitlus (osalajaid 268) näitas, et populaarseim erakond on siin ligi 50-protsendise toetusega Keskerakond, kellele järgnesid sotsid 21%-iga. Võrdluseks saab tuua reformikate ja IRL-i 8%. Kusjuures see uuring ei näita nende poolt hääletada soovivate arvu, vaid positiivset suhtumist. 2014. aastal olid Keskerakonna ja sotside vastavad suhtarvud 50% ja 14%. Pöördarvudesse panduna oli negatiivne suhtumine Keskerakonda 12% ja sotsidesse 23%.

Eeldades, et küsitluses osales ca 30–35 narvakat (kui 882 küsitletut võtta protsentuaalne osa narvakaid), kes on eelnevalt EMOR-i andmebaasis (sealhulgas ka allkirjutatu) ja nad vastavad ainult interneti teel, siis saame üsnagi vildaka tulemuse, kui võrdleme kaht uuringut ja tavapäraselt Narvas Keskerakonna poolt hääletanute arvu.

Kui nüüd on aga ühte katlasse pandud nelja suurema linna – Narva, Kohtla-Järve, Tartu ja Pärnu – sotside toetajate hääled, siis ei anna see kindlasti tõest pilti olukorrast Ida-Virumaal, kus kunstlikult suurendatakse sotside populaarsust, ehkki tegelik pilt on Keskerakonna kasuks.

Andrus Tamm, Eesti Keskerakonna Narva piirkonna aseesimees

Visiit viis Keskfraktsiooni Toompealt Võrumaa kuplite vahele

Keskerakonna fraktsioon ja ministrid külastasid 16. ja 17. veebruaril Võrumaad, kus kohtuti kohalike elanike ja ettevõtjatega. Maakonna eri paigus olid ka mitmed rahvakoosolekud, kus sai küsida elu-olu kohta Eestis ja valitsuse tegevusest.

Keskerakonna fraktsiooni esimees Kersti Sarapuu sõnas, et fraktsioon on võtnud eesmärgiks külastada erinevaid Eestimaa paiku, et kohtuda inimestega silmast-silma ning selgitada peaministri erakonna poliitikat ja otsuseid. „Meie jaoks on väga oluline kuulda, millised on inimeste mured ja rõõmud väljaspool Toompead ja Tallinnat,“ rõhutas Sarapuu.

Võrumaa piirkonna juht Anneli Ott selgitas, et kahe päeva jooksul käisid erakonnaliikmed paljudes paikades. Näiteks külastati Väimela Kutsehariduskeskust ja puidutöötlemise kompetentsikeskust Tsender, käidi Parksepa keskkoolis, väisati Rõuget ja Mõnistet, tutvuti aktsiaseltsiga Abris ning Võrumaa Lambakasvatuse Ühistu tegevusega.

Kohalike elanikega kohtudes said riigikogulased rääkida oma tegevusest ja plaanidest võimutüüri juures, kuid vastata tuli ka küsimustele Rail Balticu, pensionireformi, tasuta ühistranspordi ja muu kohta, mis inimesi meeli hetkel erutab.

Külas käidi ka maavalitsusel ja Võru linnavalitsusel. Maavalitsuses olid peamisteks jututeemadeks mitte vaid maavalitsuste kaotamine, vaid ka tasuta ühistranspord ja haldusreform.

Keskfraktsiooni liikmetele avaldas muljet Väimelas asuv kompetentsikeskus Tsender, mis riigikogulase Valeri Korbi hinnangul on Lõuna-Eesti ettevõtjatele innovatsiooniks hädavajalik. „Kui ettevõtjatel on kõrval keegi, kes suunab, aitab, julgustab ja õpetab, on see firmadele, piirkonnale ning kokkuvõttes kogu riigile väga vajalik,“ sõnas riigikogulane. Tema hinnangul on kompetentsikeskused oluline roll noorte harimisel, et nende silm tootvale tööle minekuks särama lööks. „3D-masinad, puidule kõrgekvaliteetsete piltide printimine ja muud tehnoloogilised võimalused võiksid noortele kindlasti huvi pakkuda. Elu on edasi läinud, ametid ja teadmised on muutunud ning ettevõtjadki peavad uuendustega kaasas käima, et konkureerida nii töötajate kui ka turgude pärast,“ selgitas Korb.

Lisaks fraktsiooniliikmetele olid Võrumaal ka maaeluminister Tarmo Tamm, riigihalduse minister Mihhail Korb ning majandus- ja taristuminister Kadri Simson. Andre Hanimägi

„Ilvese autojuht” Šamrai ei olegi pankrotis 2,1 miljoni eurose võlaga

EAS-i poolt Evelin Ilvese firmale Ermamaa OÜ jäetud 0,15 miljonit eurot toetusi on pisku, kui võrrelda Toomas Hendrik Ilvese 2006. aasta valimiskampaania aegse autojuhi poolt e-maksuameti petmisest tekitatud kahjuga 33 260 486 krooni ehk 2 125 732 eurot.

VIRGO KRUVÉ
vaatleja

President Toomas Hendrik Ilves lahkus ametist esmaspäeval, 10. oktoobril 2016. Eelneva nädala teisipäeval kell 9.30 toimus Tartu maakohtu Tartu kohtumaja saalis nr. 449 väheütleva pealkirjaga kohtuistung: võlgnik Vadim Šamrai pankrotiavalduse läbivaatamine. Selle istungi teeb tähelepanuväärseks fakt, et 2009. aastal ületas ta uudisekännise kui „Ilvese autojuht”, kes sõidutas 2006. aasta suvel teda renditud bussiga valimisüritustele ja 2008. aasta kevadel pani toime Eesti suurima – 33,2 miljoni kroonise – e-maksuameti petmise. Ettevõtlik ja firmade omanikuks olemine jäi Vadim Šamrai (48) jaoks poole aasta tegevuseks. Teda oli enne miljonipettust karistatud kaks korda kriminaalkorras ja kolm korda väärteo eest. Ta oli kellegi varidirektor, kui 2008. aasta alguses ostis riilifirmad, andis neile kõlava nime ja asus nende abil maksuameti lüpsma.

Esitanud maksuhaldurile käibedeklaratsioonides teadvalt valeandmeid tagastusnõude tekitamise ja suurenda-

Maksupettusega kaotatud raha 2,12 miljonit eurot ootab riik tagasi 3396. aastaks.

mise eesmärgil, tagastati Vadim Šamrai juhitud firmadele aluse-tult kokku 33 260 486 krooni. 2008. aasta jaanuari ja veebruari käibemaksu OÜ Rocca Al Mare Ehitus arveldusarvele oli 6 993 030 krooni; märtsi eest OÜ Q Autoliising arveldusarvele 7 309 000 krooni; aprilli- ja maikuu eest OÜ Tallinna Arendus arveldusarvele 9 727 456 krooni (ühe ülekandega 9 729 000 krooni); mais OÜ Kinza Grupp arveldusarvele 9 231 000 krooni ehk kokku 33 260 486 krooni (2 125 732 eurot). Ebaõnnestusid katsed juunis küsida OÜ Matka-bussirent arvele 9 758 895 krooni ja OÜ Dualtec arvele 9 867 085 krooni, sest ametnikud olid hakanud e-maksuameti deklaratsioonide käsitsi kontrollima. Maksuameti tarkvara tootis riigihangete sage võitja AS Webmedia (nüüd AS Nortal), millega sõlmiti 11.09.2007 väl-

jakuulutamiseta läbirääkimisega hankemenetlusel leping nr 2.6-4/89 e-maksuameti rakenduste ja tugisüsteemide arendamiseks summas 112 484,50 eurot. Riigihange viitenumberiga 101604 lõpetati 31.12.2008. Kevadel oli AS Nortalilt lihthanega 106594 tellitud täiendavalt 39 944,78 euro eest lisatöö „Maksuhalduri infosüsteemide muudatuste analüüs ja realiseerimine”. See oli teadlikult jäetud tagaukse sulgemine või miljoniliste tagasimaksete ja puuduliku deklaratsioonide kontrolli parandamine.

Juulis vormistas Šamrai kõik kuus firmat ümber Tartu kodutu Ats Kadaku nimele. Majandusaasta aruannete esitamata jätmise pärast sundkusutas riik need petisfirmad oktoobrist 2011 kuni augustini 2013. Šamrai pidi saama kelleltki siseinfot Maksu- ja Tolliameti infosüsteemi tööst, sest oskas nelja firma poolt esimese tagastusnõude otsuse järel kaks kuud hiljem KMD dekla-

ratsiooni veelkord suuremaks „parandada” ning ilma ühegi lisakontrollita tellida SEB Panga kontodele täiendavalt üle 9,7 miljoni krooni ühekorraga. Seejärel võtta riigilt välja petetud raha takistamatult AS Tavid Tartu kontorist eurodena sularahas välja. Lõpuks jääda märkamatuks Rahapesu Tõkestamise Büroos, mis oleks pidanud jälgima kõiki üle 200 000-krooniseid ülekandeid. Jälgede varjamiseks sisestati maksudeklaratsioonide parandused Tartu Ülikooli wifi-võrgust, kus oli palju kasutajaid ja vähe maksuameti petmise logimist. Selle teadmiseks oli vaja eelinfot. Uurijad ei tuvastanud isikut, kellele sularahaeurod edasi anti, ega saadud ka seda läbiotsimistega tagasi. Kokkuleppemenetluse kriminaalasjas 1-09-13457 kinnitas kohus 26. oktoobril 2009. Šamraile määrati maksuhäl-

durile maksudeklaratsioonides valeandmete esitamise ja kohtueelses menetluses tuvastamata isikute poolt toime pandud maksukelmuse tulemusel saadud vara suhtes rahapesu toimepanemises liitkaristusena vangistus

2000 krooni kuus. Eesti riik oli halastanud 7 kuud ja 2 nädalat vangistust ning oli valmis ootama 1385 aastat Ilvese autojuhi poolt välja petetud raha tagasiisaamist. Sama aasta mais oli kohus osaliselt rahuldanud Šamrai hagi Põhja prefektuuri vastu kinnipidamistingimuste osas ja mõistis talle välja 140 eurot. Nõue oli esitatud 14.10.2010 summas 12 782 eurot kambri ülerahvastatuse, WC nõuetele mittevas-

järglane Andrus Ansip sai seitse kuud hiljem peaministriks.

Martin Kukkk valiti 2015. aastal 456 häälega Tallinnas Mustamäelt ja Nõmmelt Riigikogusse ning oli Reformierakonna fraktsiooni aseesimees. Mullu 6. juulil teatas ta ootamatult omal soovil lahkumisest. See võis olla taaskord juhuse, sest 23. juulil pidi Vadim Šamrai vabanema taaskord vanglast. Viimane karistus määrati talle 26.04.2016 tuvastamata ajal ja tuvastamata kohast suures koguses dünamiit-tüüpi brisantse Fordyn lõhkeaine ning 123 g trotüüli omandamise ning selle hoidmise eest elukohas alates 2014. kevadest. Kokkuleppemenetlusega karistati teda kolmeaastase vangistusega, millest koheleht tuli ära kanda üheksa kuud, alates kahtlustatavana kinni pidamisest 23.10.2015. Teda reetis kinnipidamisele eelnenud päeval toime pandud vägivald temaga 2006. aastast koos elava I. K. vastu, keda oli löönud rusikaga vastu pead (vasakul põsel tekkis hematoom) ja visanud telefoniga vastu rinda. Menetluskuludena mõisteti temalt välja 9055 eurot.

Viimase vanglast vabanemise järel soovis Šamrai pankroti abil vabaneda võlgadest

02.08.2016 kohtumäärusega 2-16-5412 määrati pankrotiavalduse läbivaatamiseks kohtuistung just 4. oktoobriks. Sellel kohtuistungil esitas ta avalduse, et loobub enda esitatud pankrotiavaldusest. Riigil tuli kanda 397 eurot ajutise pankrotihalduri Olev Kujase töötasu ja kanda menetluskulud. Optimistliku arvestusega on ta siiani riigile tasunud kuni 6000 eurot ja siseinfo valdajana äkki leidnud ka viisi vabaneda 2,12 miljoni euro nõudest. Kuidas midu leidis kohus 6. oktoobril, et pankrotimenetluse sai lõpetada

avalduse, värskes õhus viibimise mittevõimaldamise ja arstiabi mittevõimaldamise eest. Järgmine kohtuotsus 4-15-3034 tehti 11.06.2015, kui Šamraile

Ilma inimkontrollita 9.729.000-kroonise pangapälekande teinud e-Maksuameti tarkvara tootis AS Webmedia, praegune AS Nortal, kuhu asus tööle ametist lahkunud Maksu- ja Tolliameti juht Marek Helm.

mõisteti välja 20 eurot, sest ta oli jaanuaris ühes Tartu söögi-kohas lõhknud baarileti klaasi, mille väärtus oli 60 eurot (väitis selle õnnetusjuhtumi olevat).

See võis olla juhus või siis mahajäänud jälg, et esimesed riilifirmad müüs talle reformipoiss Martin Kukkk, kes 6.04.2011 sai Reformierakonna peasekretäriks (kuni 15.01.2016). Samuti võis olla juhus, et 9 kuud varem, 9. aprillil 2007, oli AS Tavid juhtide hulka saanud Mee-lis Atonen, tuntud reformikast majandusminister, kes sai Juhan Partsi valitsuse ministri ametist lahti riigisaladusega dokumentide sisu avaldamise eest. Tema

Läti tõest

Eesti inimeste majandus-suhted Lätiga on täna vähemalt sama aktiivselt päevakorral, kui Eesti inimeste suhted Soomega. Kui meie põhjanaabri juures käiakse juba aastaid tööl ja suurt palka teenimas, siis Lätis käiakse viimase aja üha rohkem alkoholi ostmas, muid kaupu soetamas, Riia linna kiiret arengut imetlemas ning midu lõunanaabrite edust osa saamas ja sellele kaasa elamas. Kas Läti teeb midagi Eestist paremini? Mida peak-sime majanduse osas lõunanaabrite käest õppima?

TOOMAS PAUR
Riigikogu liige, Keskerakond

Eesti ja Läti paiknevad samas majanduspiirkonnas – oleme ju ühed ja samad Balti riigid Ida-Euroopa majandusoludes, kuid ometigi kipume lahu kasvama. Eesti on arenguteel läinud ühte suunda, Läti teise. Lisaks aktsiisipoliitika erinevusele oleme ju kuulnud Läti lahen-

Rahvusrin

Alustaksin oma esimestest kogemustest Eesti Rahvusringhäälingu eellas, nõukogudeaegses Eesti Raadios. Pärilise esimene kokkupuude raadioga oli ühes algklassis, kui tollane legendaarne muinasjutu-vestja Karl Ader kutsus mind ühte lastesaatesse. Hirm oli suur juba Raadiomajja sisenemisel. Eelne-nud Stalini aeg oli jätnud sellele hoonele kõva pitseri. Kõikjal olid pseudo-klassitsistlikud interjöö-rid, pimedad stuudiod, paksud eesriided akende ees.

MART UMMELAS
teenekas ajakirjanik

Ühesõnaga, elanikkonna töhusa poliitilise töötlemise keskus, kui uskuda tolle ajastu tänaseid kriitikuid. Loomulikult mina midagi sellist toona ei kogenud. Loomulikult hiljem, kui seal majas

tab, et tänane Eesti valitsus on õigel teel

dusest „võtmel panka ja võlast vabaks”, Läti mikroettevõtete soodsast maksupoliitikast ja veel muustki. Ühesõnaga, Lätil on ette näidata mitmeid majanduspoliitilisi edulohendusi, mis üksteist toetades ja igauks pisut panustades kogu riigile arengujõudu vaikselt juurde annab. Ja et Läti liigub edasi, selles ei kahtle keegi, vähemalt Lõuna-Eestis mitte.

Läti investeeris tulevikku, Eesti läks välja kiire kasu peale

Läti ja Eesti majandust võib majandusanalüütiliselt väga keerulise ning paljusid segadustekitavaid detaile kaasaval viisil võrrelda, kuid lõpuks taandub kõik paarile väga lihtsale algtoele. Läti hakkas peale taasiseseisvumist investeerima tulevikku, Eesti läks aga pigem välja kiirema kasu peale. Lätil oli suurem riiklik roll, Eestis hakati ülistama lausliberaalset vabamajandust.

Võrdluseks võiks mõlema riigi paremaks mõistmiseks tuua näite kahest noorest inimesest, kes on ellu astumas. Üks läheb ülikooli, teine otse tööle. Ülikooli läinu võtab õppelaenu ja ainult kulutab, tööle läinu hakkab aga kohe raha teenima. Kumb on edukam? Rahaliselt vaadates justkui see, kes loobus igasugusest edasisest haridusest ja asus kohe raha teenima. Kümne aasta pärast võib aga olukord vastupidine olla. Kõrghariduse omandanud noor töötab juhtival ametikohal,

saab suurt töötasu, on ära maksunud õppimisvõlad ning tal läheb väga hästi. Ülikoolist loobunud noorel aga on raskusi ots-otsaga kokku tulemisel, aeg ajalt on ta töötü ja on sattumas muul viisil allakäigutrepile.

Riikide juurde tagasi tulles – Eesti oli see, kes läks kohe tööle, ja Läti astus ülikooli. Peale taasiseseisvuse teket läks Eesti kiire rahateenimise teed – kõik müügis ja ainult turumajandus kehtigu. Ei mingeid riiklikke regulatsioone, õige on see, mis raha sisse toob. Kiired erastamised, muud peadpöörivad reformid. Tugevad elagu, nõrgad vaadaku ise, kuidas hakkama saavad. Ja tööpoolest, Tallinn oli vabasse maailma astunud Balti riikide lipulaevaks ja Ida Euroopa üheks turumajandusliku vabanemise sümboliks.

Läti läks seevastu teist teed. Ei kiirustanud kõike kohe rahaks pöörada, võttis asja rahulikult, ei kandnud riiki laiali. Lätit süüdistati taguruses, et ta ei saavat aru sellest, kuidas peaks turumajandusega kiirelt edasi liikuma. Läti vaadati ülevalt alla, sest seal teenisid inimesed Eestiga võrreldes vähem raha, Läti sai suuremaid tagasilööke 2008. aasta ülemaailmses majanduskriisis.

Läti töö hakkab juba vilja kandma

Jah, Lätil oli raskem, sest Läti

käis n.ö. ülikoolis ja polnud kiire rahateenimise hinnaga endale veel tugevat vundamenti luua suutnud. Täna hakkab aga olukord muutuma – Läti aastate

EDUKAS: Läti läks 1990-ndatel aastatel Eestist erinevat teed. Ei kiirustanud kõike kohe rahaks pöörada, võttis asja rahulikult, ei kandnud riiki laiali. Läti aastate jooksul toodud ohvrid ja töö hakkab pikapeale vilja kandma. Fotol Läti pealinn Riia. Foto Ivari Vee

jooksul toodud ohvrid ja töö hakkab pikapeale vilja kandma. Riia linn on kujunenud Balti riikide südameks. Läti lennufirma *airBaltic* lendab edukalt maailma vallutades, kui Eesti ei saa ega saa oma lennundust tööle. Läti elarvpoliitika saab täna võimaldada odavamaid aktiivseid, et seeläbi enda kaubandust ja turismitööstust turgutada. Turistidele atraktiivne olek (mida

toetavad nii head lennuühendused kui ka soodne maksukeskkond) aitab omakorda kaasa tuntuse tõusule maailmas ja seega ka investeringute riiki

Keskerakond ei ole seda meelt, et riigi peaks turumajanduslikult lihtsalt laiama kandma, üliõhukeks hõõveldama ning et meil peaks kehtima vaid röövkapitalismi seadused. Me peame aitama järele neid inimesi, kes on varasemate vabamajanduslike valitsuste tõttu vaesusesse tõugatud; peame ulatama käe kõigile, kes abi vajavad. Kui keegi kahtleb selles, et Keskerakonna juhitud valitsus on õigel teel, siis palun vaadake Läti poole. Saate kinnituse, et meie tänane valitud kurs on õige.

Õnneks on Eesti valitsuses nüüd ka mõistust

Tänu keskerakondliku valitsuse võimule tulekule on nüüd ka Eesti riigi juhtimise juures ajud ja mõistus. Lõppenud on „kõik müügiks”-printsipi elluviimine ja Eesti arengu osas on hakatud mõtlema aastakümneid ette. Loomulikult ei aita Eestit õigele kursile mitte Keskerakond ükski, vaid arvestatava toe on andnud ka varemalt valitsuses olles suure parempoolse jõu diktatuuri all tegutsenud, kuid nüüd vabanevad koalitsioonipartnerid.

Läti nopib täna oma varasema aruka arengu vilju, kuid meie tegeleme eelkõige eelneva vale

kursi negatiivsete tagajärgede kõrvaldamisega. Tagajärgede silumine võtab aega, mis parata. Kuid peagi jõuame ka meie siin Eestis sinnamaale, kus tugeva ja aruka riigi poolt seatud pikaajalised suunad hakkavad meile elatustaseme tõusu ja teisi majandusvõite tooma. Küll saame ka meie tuule tiibadesse. Hea on see, et vale kurs on lõppenud ja ollakse asunud õigele teele. Haigusel enam süveneda ei lasta, ravi on alanud.

Eesti jaoks on ainult hea, kui tal on tugevad naabrid. Põhjas heoluriik Soome ja lõunas arukalt edukale arengule suundunud Läti. Asudes kahe tugeva vahel, saame mõlema tugevusest õppida ja koostööd arendades ka omalt poolt panustada. Fakt on see, et meie inimesed on sarnaselt Soomega üha rohkem seotud Lätiga – lisaks majandusalasele seotusele leitakse üha rohkem võimalusi lõuna-naabri juures puhkamiseks ja seal kultuurisidemete arendamiseks. Lõuna-Eesti jaoks on Läti kui teine ja alternatiivne riik meie omale Eestile, teine igapäevarealaalsus ja alternatiiv. Kuid selles kõiges ei ole midagi halba, me elame avatud maailmas, me ei soovi vastanduda. Me õpime oma naabrite tugevusest, pakume neile omi tugevusi ja koostööd arendame välja tõeliselt tugeva inimestele edu toova majandusploki. Keskerakonna juhtimisel töötava valitsuse puhul ei maksa selliste eesmärkide saavutamises hetkegi kahelda.

ghääling vajab uut hingamist

juba 1970. aastate lõpul töötasin, hakkasin tsensuuri mõjust rohkem aru saama. Enne aastat 1980 oli vaba mõte juba sedavõrd tasalülitunud, et rakendus talitsev enesetsensuur. Sellest hoolimata leidsime meelelahutussaadetes pilusid selle pilamiseks. Töötasin 1977–1981 algul mittekooresseisulise toimetajana ning hiljem uudistaja noortesaadete toimetuses. Legendäärse jalgpallimatši järel suleti mulle eeter ning seejärel ka kogu raadiomaja üks. Ent 1980-ndate keskel olin tagasi välisautorina. Miks sellest nii pikalt kirjutan? Sest just raadioaastad on mõjutanud minu suhtumist elektroonilisse meediasse ja ajakirjandusse kõige rohkem. Lisaks ka 1990. aastate algul töö Kuku raadios, mis peagi tähistab oma 25. sünnipäeva.

Tagasi vaba Eesti raadiosse

Loobusin 1995 minemast Riigikogusse, sest mind kutsuti Eesti Raadio juhatusse. Tegutsesin seal aastani 2000, kuni uus, Mart Laari juhitud valitsus „loomulikult” ei lubanud mind enam tagasi valida. Siiski suutsin taas murda ennast raadioeetrisse niiõelda tagauksest ehk välisautorina ning aastakümne keskel sain kuse tulla tagasi koosseisuliseks toimetajaks. Olime Neeme Brusiga enne seda käivitunud „Rahva teenrite” saate,

jätkasin Siim Kallase järges ja pea sama kaua „Mnemooriumi” juhtimist ning tegin palju muud põnevat.

Mingil hetkel otsustati Eesti Raadio ja Eesti Televisioon ühendada Eesti Rahvusringhäälinguks. Muide, sellele järgnes ka absurdse klaaspalee projekteerimine Mustamäe metsas, mis neelas kümneid miljoneid eurosid. Ehkki juba enne aastat 2000 olime Eesti Raadio juhatuse pakkunud uue telemaja ehitamist Gonsiori 21 hoovile. Tõllal lükati see tagasi, kuna varjavat naabruses oleva väärivate inimeste elamu jaoks päikest. Enam vist ei varja? Olin siis ja olen ka täna kriitiline selle otsuse suhtes. Eesti Raadio oli siis pikaajalise kultuuriga meediaasutus (täna juba 90-aastane). ETV oli sündinud Stalini aja järellainetuses ning kandis endiselt tugevasti selle ajastu märke. Tegelikult võimulembuse, staaritamise ja ka amatöörluse märke.

Muide, just kergekaalulisusele viitamine ETV tegevuses sai mulle saatuslikuks 2011. aastal, kui ERR-i juht Margus Allikmaa sundis mind lahkuma (väites, et ma enam ühtki raadiosaadet teha ei saa), viidates „ebasõbralikkusele” kolleegide suhtes. Olin intranetis kritiseerinud mõningaid ETV ülekandeid nende tehnilise eputamise ja sisutühjuse pärast. Raadiokol-

leegide suhtes polnud ma kunagi kriitiline olnud, mida tunnistas ka südamluk hüvastijätt Vikerraadios juunis 2011.

TULEVANE ERR-i JUHT?: Endine TV3 tegevdirektor, Ajakirjade Kirjastuse juhatuse esimees, ajalehe Postimehe vastutav väljaandja ja Rock Cafe juhtimises kõrbenud Mart Luik sihib ERR-i juhatuse esimehe tooli. Foto Scampix.

Kirstukaas löödi tegelikult kinni siis, kui julgesin „Pealinnas” lehes positiivselt esile tõsta vastloodud Tallinna Televisiooni kui alternatiivi ETV-le ja komertskanaleile. Mõistsin toona, et ehkki sisekujundus Rahvusringhäälingus oli muutunud, siis mõtteviis ja hoiakud olid läinud tagasi aastakümnete taha. Sellest sain aru eriti siis, kui mind

väljastati igasuguste poliitilise kontekstiga saadete tegemiselt. Just see oli tegelikult põhjuseks, mis sundis mind olema kriitiline

Rahvusringhäälingus viie aasta jooksul kunagi heade sõnadega meele peetud. Tundsin koos kolleegidega rõõmu uute ja ilusate ruumide üle ning vestlesin mõnusaalt saatejuht Taavi Libega, kelle küsimustest kummas läbi soov näha, et ma ärrituksin. Jah, tele-eetris tunnen ennast vahel halvasti, kuid 30 aastat raadiokogemust on mul alles, ning vestlus kujunes nauditavaks, loodetavasti ka küsija jaoks.

Ühtaegu mõtlesin, kas siis tõesti eksisteerivad kaks erinevat Eestit? Kas Rahvusringhäälingus usutakse, et nemad tegutsevad õige Eesti huvides, meie TTV-s aga selle õnnestamiseks?! Selline hoiak ei saa ju olla õige, see ei saa tulla tuulest, nagu luuletaja ütles. Selle taga on juhtkonna hoiak ning Rahvusringhäälingut suunanud poliitiliste jõudude erakondlikud valikud, minu jaoks tegelikult ka Eesti kui demokraatia ning vaba ajakirjanduse suhtes ebasõbralik mõtteviis. Seesama tsensuuriõhkkond, nagu kogesin 1980. aastate algul, kui mulle samuti ühe partei soovil „igaveseks” suleti uks.

Vaatasin üle-eelmisel nädalal TV3 saadet „Kuu-uurija”, kus Katrin Lust ühe ärimise ilmse tagakiusamise ja terroriseerimise taustal tõi välja ka ERR-i vaadatuima saate „Pealtnägija” ja selle juhi Mihkel Kärmas

„poolevaliku”. See jättis õhku väga ebameeldiva küsimuse: kas tõesti lisaks võimutruudusele sõltub ERR-i uuriv ajakirjandus ka materiaalsest huvist? Selle peale meenusid ülisoodsad reportaažid Eesti Energia objektidelt, ehkki Andres Raid Tallinna TV-s on korduvalt tõestanud selle riigifirma kaudu mõtlematult või ka kellegi jaoks väga kasumlikult lastud välja voolata sadu miljoneid eurosid. Või üldse madal profiil suurimate riiklike korruptsioonijuhumite kajastamisel, kui tänaselt vaieldav uurimine Tallinna TV-s tõsteti samas saates eredasse valgusvihku.

Seepärast tunnen väga muret, mis saab ERR-i uute juhtide valimisest, sest olen endiselt Eesti Raadio patrioot ning loodan, et ka selles asutuses kujuneks raadiost teatav alternatiiv televisioonile, nagu see oli 50 aastat, kuni raadiot ei surutud TV-ga samasse Prokrustese sängi. Kuuldavasti kandideerib tippjuhi kohale ka palju aastaid Tallinna avalike suhete eest vastutanud Ain Saarna, keda mäletan tasakaalustatud juhina veel Eesti Raadio ajast. Samuti teatas kandideerimisest teleproff Mart Luik. Igatahes soovin ERR-i uuenund nõukogule kainen mõistust valiku tegemisel, et ERR vabaneks lõpuks (enese)tsensuuri ja võimutruuduse ahelaist.

TALLINNA TV

27. veebruar – 5. märts 2017

ESMASPÄEV, 27.02.

07:30	Info TV
08:00	Nädal +*
09:00	Parlamendi pooltund*
09:25	Kultuurimeeter*
09:55	Majad ajas (2016)*
10:20	Nädal +*
11:20	Moisekatsi elohelü 2016 6/6*
11:50	Kodupaik*
12:20	Maatriks*
13:05	Mina jään. Lähme peole!
13:45	Teleturg
15:55	Need, kes on meie kõrväl. Tatari lood
16:30	Teatritjutud*
17:00	Stiilistuudio*
17:30	TeTeVeke lastele
18:00	TÄNA. Uudised
18:10	Draamaseriaal. Südasuve leegid 2/140 (Horvaatia, 2014)
19:05	Linnaosa lood
19:30	Terve tervis
20:00	TÄNA. Uudised
20:30	TÄNA +
21:00	Täna maailmas
21:20	Naised, kes ei nuta
22:00	TÄNA. Uudised
22:10	Segamini paisatud (USA, Kanada, 2015)
23:50	TÄNA. Uudised*
00:20	TÄNA +*
00:50	Täna maailmas*
01:05	Teleturg

TEISIPÄEV, 28.02.

07:30	Info TV
08:00	TÄNA. Uudised*
08:30	TÄNA +*
09:00	Draamaseriaal. Südasuve leegid 2/140 (Horvaatia, 2014)*
09:55	Terve tervis*
10:25	TÄNA. Uudised*
10:35	Linnaosa lood*
11:00	Naised, kes ei nuta*
11:40	Taevariik UFOdega*
12:10	Roheline vabariik*
12:35	Pikk vahetund*
13:05	Seiklus algab raamatust*
13:35	Teleturg
15:35	Need, kes on meie kõrväl. Igor Jermakov
16:25	Linnaosa lood*
16:50	Naised, kes ei nuta*
17:30	TeTeVeke lastele
18:00	TÄNA. Uudised
18:10	Draamaseriaal. Südasuve leegid 3/140 (Horvaatia, 2014)
19:05	Kultuurinädal pealinnas
19:30	Kodupaik
20:00	TÄNA. Uudised
20:30	TÄNA +
21:00	Täna maailmas
21:20	Poolkuu Igor Gräziniga
22:00	Otse kümmesse
23:00	TÄNA. Uudised
23:10	Kultuurinädal pealinnas*
23:35	TÄNA. Uudised*
00:05	TÄNA +*
00:35	Täna maailmas*
00:50	Teleturg

KOLMAPÄEV, 01.03.

07:30	Info TV
08:00	TÄNA. Uudised*
08:30	TÄNA +*
09:00	Draamaseriaal. Südasuve leegid 3/140*
09:55	Kodupaik*
10:25	TÄNA. Uudised*
10:35	Kultuurinädal pealinnas*
11:00	Otse kümmesse*
12:00	OTSE: LV Pressikonverents
12:30	Poolkuu Igor Gräziniga*
13:10	Teleturg
14:55	Draamaseriaal. Veresidemed 1/322
16:00	Otse kümmesse*
17:00	LV Pressikonverents*
17:30	TeTeVeke lastele
18:00	TÄNA. Uudised
18:10	Draamaseriaal. Südasuve leegid 4/140 (Horvaatia, 2014)
19:10	Meedia keskpunkt
20:00	TÄNA. Uudised
20:30	TÄNA +*
21:00	Täna maailmas
21:20	Pilk Maailma. Hiina Dokumentaalfilm. Suure rahvarände lapsed (BBC, 2015)
22:20	TÄNA. Uudised
22:30	Krimiseriaal. Tabaja (BBC, 2015) 2/8
23:25	Meedia keskpunkt*
00:15	TÄNA. Uudised*
00:45	TÄNA +*
01:15	Täna maailmas*
01:30	Teleturg

NELJAPÄEV, 02.03.

07:30	Info TV
08:00	TÄNA. Uudised*
08:30	TÄNA +*
09:00	Draamaseriaal. Südasuve leegid 4/140*
09:55	LV Pressikonverents*
10:25	TÄNA. Uudised*
10:35	Meedia keskpunkt*
11:25	Pilk Maailma. Hiina Dokumentaalfilm. Suure rahvarände lapsed
12:25	Maatriks*
13:10	Teleturg
15:00	Draamaseriaal. Veresidemed 2/322
15:50	Draamaseriaal. Veresidemed 3/322
16:40	Meedia keskpunkt*
17:30	TeTeVeke lastele
18:00	TÄNA. Uudised

18:10	Draamaseriaal. Südasuve leegid 5/140 (Horvaatia, 2014)
19:05	Roheline vabariik
19:30	Pikk vahetund
20:00	TÄNA. Uudised
20:30	TÄNA +
21:00	Täna maailmas
21:20	Teie arvamus, palun!
22:05	Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev
22:40	TÄNA. Uudised
22:50	Otse kümmesse*
23:50	TÄNA*
00:20	TÄNA +*
00:50	Täna maailmas*
01:05	Teleturg

REEDE, 03.03.

07:30	Info TV
08:00	TÄNA. Uudised*
08:30	TÄNA +*
09:00	Draamaseriaal. Südasuve leegid 5/140*
09:55	Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev*
10:30	TÄNA. Uudised*
10:40	Teie arvamus, palun!
11:25	Pikk vahetund
11:55	Roheline vabariik*
12:20	Teatritjutud*
12:50	Mina jään. Lähme peole!
13:30	Teleturg
14:45	Draamaseriaal. Veresidemed 4/322
15:30	Draamaseriaal. Veresidemed 5/322
16:15	Teie arvamus, palun!
17:00	Pikk vahetund*
17:30	TeTeVeke lastele
18:00	TÄNA. Uudised
18:10	Draamaseriaal. Südasuve leegid 6/140 (Horvaatia, 2014)

19:05	Vintskapist soklini
19:30	Kultuurimeeter
20:00	TÄNA. Uudised
20:30	TÄNA +
21:00	Täna maailmas
21:20	Pödra TV
21:50	Maagiline maailm
22:30	TÄNA. Uudised2
22:40	Varjupaik (USA, 2014)
00:25	TÄNA. Uudised*
00:55	TÄNA +*
01:25	Täna maailmas*
01:40	Teleturg

LAUPÄEV, 04.03.

07:30	Info TV
08:00	TÄNA. Uudised*
08:30	TÄNA +*
09:00	Draamaseriaal. Südasuve leegid 6/140*
10:00	Stiilistuudio
10:30	TÄNA. Uudised*
10:40	Terve tervis*
11:10	Kultuurimeeter*
11:40	Kodupaik*
12:10	Linnaosa lood*
12:35	Roheline vabariik*
13:00	Maagiline maailm*
13:40	Pilk Maailma. Hiina*
14:10	Teleturg
16:15	Pödra TV*
16:45	Teie arvamus, palun!
17:30	TeTeVeke lastele
18:00	TÄNA. Uudised
18:05	Vintskapist soklini*
18:30	Rändur. Kokkade olümpia Lyonis

19:00	BBC loodussari. Meie erilised loomad 11/17
19:30	Moisekatsi elohelü 2016. La Phoenix
20:00	TÄNA. Uudised
20:20	Tallinna TVs tulekul
20:30	OMG TV
21:15	Draamaseriaal. Newsroom 12/25
22:10	TÄNA. Uudised
22:15	Itaalia miniseriaal. Lampedusa 2/2
23:50	Kultuurimeeter*
00:20	OMG TV*
01:05	TÄNA. Uudised*
01:25	Teleturg

PÜHAPÄEV, 05.03.

07:30	Info TV
08:00	TÄNA. Uudised*
08:20	Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev*
08:55	Stiilistuudio*
09:25	Rändur. Kokkade olümpia Lyonis*
09:55	TÄNA. Uudised*
10:00	BBC loodussari. Meie erilised loomad 11/17
10:25	Naised, kes ei nuta*
11:05	Moisekatsi elohelü 2016. La Phoenix*
11:35	Itaalia miniseriaal. Lampedusa 2/2*
13:10	Otse kümmesse*
14:10	Terve tervis*
14:40	Poolkuu Igor Gräziniga*
15:20	Olustvere mõisahäärber ja park (2015)
15:30	TeTeVeke lastele
16:00	OTSE: Eesti meistri-võistlused poksis 2017
19:05	Draamaseriaal. Newsroom 12/25*
20:00	Nädal +
21:00	Maagiline maailm
21:40	Pillimeeste klubi
22:40	Sa ei tohi tappa! 3/12 (Itaalia, 2015)
00:15	Nädal +*
01:15	Teleturg

Suurfilm müüdü hingedest

Film on iseseisev kunstiteos. Isegi siis, kui see on tehtud romaani järgi, ainetel või inspireeritult. Seepärast ma ei kasuta menuromaani autori nime ega võrdle elavaid pilte kirjandusliku tekstiga.

TÕNU VIRVE, filmirežissöör

Filmikunst on sajandiga võideldud endale iseseisvuse ja vaata et muutnud värskeid põlvkonnad virtuaalmaailma sõltlasteks. Sarnetil on vedanud õpetajaga. Mäletan, kuidas Arvo Iho sügaval vene ajal „Tallinnfilm“ väikeses saalis näitas kultuuriametnikele Fellini keelatud filmi „Ja laev läheb“ ning selle põhjal neile filmikujundeid ja õhtumaa allakäigu filosoofiat lahti seletas. Õpetajatel on oluline roll isiksuste kujunemisel. Ilmselt on nii ka Sarneti puhul. Iho on õpetajana ja operaatorina isegi tugevam kui režissöörirrollis – ta on etteantud lähteülesannete sügavutimise analüütik ja elluviija. Olen kogenud seda koostööst Arvoga Leida Laiuse mängufilmi „Nærata ometi“ tegemisel. „Sarnetile on omane pigem esteetiline mäng kui sotsiaalne analüüs ja inimisühholoogia uurimine. Ikka on Rainerile meeldinud kerge „kiiiksuga“ lood ja teda huvitab muinasjutulise atmosfääri ning nihestatud maailmade loomine.“ Arvo Iho analüütiline hinnang oma õpilasele on esilinastunud Sarneti mängufilmi „November“ olemuse lahtimuukimiseks põhiväärtusega tüvitekt.

Kriitikud ei tea filmiköögist suurt midagi. Nad on gurmanid, kes on degusteerimislausa valmis filmi kallal varmad käsitsema nuga ja kahvlit. „Postimehe“ vanemtoimetaja Tiit Tuumalu arvustus filmile „November“ algab kummarusega Kultuuriministeriumile. Sotsiaaldemokraat Indrek Saare ministerium hindab praegu filmi kunstilisi väärtusi eelkõige vaatajate arvu põhjal. Nii ongi Tuumalu uudisfilm arvestuse esimene pool pühendatud kogu

Eesti filmitoodangu vaadatavuse arvulisele kirjeldamisele. Tuumalu ei tee vahet kassafilmi ja kultuuritoodete vahel. Ilmselt teadlikult.

Sarneti kultuuritööde kuulub filmiliiki *art house*, mille väärtust ei saa hinnata vaatajate arvu

Krati tähendusele kaasaegsem sümbol. Krattist sai ühe põlvkonna Eesti riigi tragöödia kujund. 1944. aasta 9. märtsi õhtu Tallinnas. „Estonia“ teatris oli alanud Eesti esimese balleti Eduard Tubina „Kratt“ etendus. Äkki sekkus Krati tantsu Nõu-

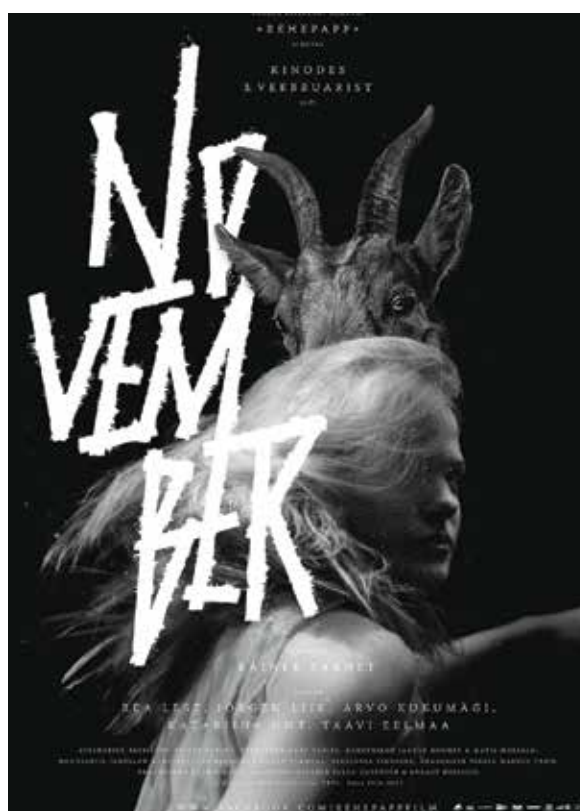
identiteedi – mälu – kaotamise kujundi.

Vaadates põnevalt ja emotsionaalselt esitletud erinevaid sümbolistlikke visioone, poeb hinge painav küsimus. Kas meie järjepidevuse arengus pole ohtlikult palju kultuurikatkestusi?

NOVEMBER

Kinodes alates 3. veebruarist.

Stsenarist ja režissöör: Rainer Sarnet. Operaator: Mart Taniel. Kunstnikud: Jaagup Roomet, Matis Mäsalu. Kostüümi-kunstnik: Jaanus Vahtra. Helilooja: Michal Jacaszek. Produtsent: Katrin Kissa.

järgi. Kriitiku arvates meenutab „November“ vanu vene muinasjutufilme. „Luua on õnnestunud huvitav visuaalne omamaailm, mis hoiab tähelepanu üleval ka siis, kui lugu kusagilt järele annab,“ arvab Tuumalu. „Kuid mida varastas Kratt?“ küsib kriitik peakirjas, aga arvamuses jätab lugeja vastuse. Püüan leida Tuumalu küsimusele vastust. Eestlased on metsarahvas. Eesti pärimuslugudes on Kratt oluline kujund oma mineviku mõtestamisel.

Möödunud sajandil lisandus

kogude lennuväge terrorirünnaku hävingu õud. Teater sai täistabamuse. Külastajad ja poolpaljad kostüümides baleriinid jooksid lennukipommide tekitatud meelelusse tulemerre. Põlesid Niguliste kirik, kino „Amor“, hotell „Kuld Lõvi“ ja vaekoda Raekoja platsil.

Sõja võit oli juba otsustatud.

Võitjad hakkasid kustutama rahva mälu, et jutustada uut, võitjate ajalugu. Krati võbelevas veripunases kostüümis Boris Blinoff jooksis läbi leekides vanalinnaga nagu saatana märk Vene tänavale – oma koju. Baleriinist ämm Veera Leever on mulle seda isiklikku mälestust õuduste õöst, milles hävis pool Tallinna elamispinnast, koduköögis korduvalt kirjeldanud. Selle põlvkonna mälupilt hakkab tuhuma.

Filmi põhiteemaks on oma hinge müümine Kratile. Kolme veretilga eest laostab isiksus iseenda väärikuse ja sisemise mina. Oma identiteedi mahamüümise kaob indiviidi mälu. Mälu teeb meid surematuks. Unustus võtab juured. Kratt on varas. Pagan tähendab ladina keeles põlluharijat. Kristlikus kultuuris on pagan saanud halvustava varjundi. Kratt varastab paganliku ehk põlluharijate ehk maarahva ehk metsarahva kõik eetilised pärimusväärtused. Kratt hävitab ühte tsivilisatsiooni.

Filmis näemegi mäluta külarahvast. Elavates piltides kumavad igal tasandil looja – näitleja, operaatori, kunstniku, helilooja – nägemused, mis juhtub rahvaga, kes laseb varastada oma mälu. Kogu filmi visuaalsed aistingud moodustavad kokku võimsa

Kas me ei müü ka praegu oma hingemälu rahakrattile? Meie noore põlvkonna huvipuuks on rahva kultuurimälu ja keele suhtes on kratiohu märk hinge müümise. Ühiskonnas on tunda põlvkondade sidususe tähtsuse alavääristamist. Filmi lõpus kõmbab lask Kristuse pihta ja tema kehast voolab veri. „November“ on sümbolistlik poliitiline hoiatusfilm.

„Film on produtsendi vaimu laps,“ manifesteerib noor produtsent Arthur Virve kultuurilehes Sirp. Produtsent Katrin Kissa on olnud elus õne nagu Sarnetil. Kissa koostöö meie kaasaja eesti väljapaistva režissööri Veiko Õunpuuga on naisest kasvatatud tundliku närviga produtsendi. Tänu tema vaimujõule ja südikusele ning usule Sarneti filmiidee olulisusest eesti kultuuri jaoks

on seitsmeaastane teekond jõudnud teivasajama. Siit edasi peaks filmi kulgemine jätkuma maailma, võrdsena teiste rahvaste kultuuritoodete kõrvale.

On oluline teada, et Rainer Sarnet oli Eesti Rahva Muuseumi ekspositsioonide loovühma filmigrupi režissöör. Modernne muuseumihoone, kahte kallast siduv kujund on arhitektuurne monument meie rahvuslikule minevikule ja identiteedile. Vikerlased on hõimurahvas ja Eesti on alati olnud „maja tee ääres“. Nii kauni kujundiga on meid iseloomustanud muinsaja kroonik mõne tuhande aasta eest. Paar aastatuhat tagasi on taanlased hoiatanud meie, vikerlaste eest, et „eestlaste taganemine on sama ohtlik kui nende pealting“.

Töö Eesti Rahva Muuseumis on mõjutanud Sarneti alateadvust. Etnograafilised süvateadmised on andnud režissöörile loominguvabaduse. Moodsa muuseumi ekspositsioon ja meie rahva juurte lood aegade algusest on praeguse keskeas põlvkonna nägu. Neljakümneandates põlvkond on loonud oma nägemuse meie rahvaste ajaloo. Iga põlvkond otsib oma siinolemise mõtet. Uued tulijad hingavad kuklasse, otsides oma olemise väljundteed.

Tihti looja ise ei taipagi, millise suurteose ta on valmis meisterdanud. Filmilooming on alateadvuse salakaval teekond elavate virtuaalmaailma. Sümbolid kannavad meie aega kadunud rahvaste ja tsivilisatsioonide talletatud tähendussõnumeid. Olen kusagilt lugenud, et filmikratti tahetakse eksponeerida Eesti Rahva Muuseumis. Tõnis Lukas, ära lase Kratti Eesti Rahva Muuseumis!

Kesknädal ootab oma väikesesse meeskonda ajakirjanikke

Kesknädal ilmub aastast 1999. Ajaleht kajastab põhiliselt poliitikaga seotud uudiseid ja sündmusi.

Ootame Sind oma meeskonda, kui:

- * Sul on lai silmaring ning uudishimu Eestis ja maailmas toimuva vastu.
- * Jälgid alternatiivajakirjandust ja oskad peavoolumeediat lugeda n-ö ridade vahelt.
- * Sul on hea kirjutamis- ja analüüsimisoskus.
- * Sul on empaatiavõime.
- * Kui Sul on võimalik 5 päeva nädalas Tallinnas tööl käia.
- * Sulle on oluline korrektsus ja tähtaegadest kinnipidamine.

Pakume:

- Konkurentsivõimelist pakka.
- Usaldusväärset ja toetavat meeskonda ning tööandjat.
- Võimalust kohtuda ja suhelda põnevate Eestimaa inimestega.
- Võimalust kohtuda ja teha intervjuusi peaministripartei poliitikutega.
- Eneseteostust ja arenguvõimalusi.

Kandideerimiseks palume saata CV ja kuni 3000 tähemärgi pikkune juhtkiri sellest, millised on enim lahendamist vajavad probleemid meie ühiskonnas, e-posti aadressil indrek@kesknadal.ee hiljemalt 28. veebruariks märgusõnaga „Töö Kesknädalas“. Täpsemat infot ametipositsiooni kohta uuri Kesknädala peatoimetajalt Indrek Veiserikult (indrek@kesknadal.ee, 627 4573).

“Otse kümnesse” (TTV, 14.02) häälestus jättis sügava mulje

Esimese ning Teise maailmasõja perioodi on kokkuvõetuna hinnatud ühe sõjana, kus Teine süttis Esimese, Versailles's sõlmitud rahulepingu (selle puuduste mõju) tagajärjena – rahulepingusse oli sisse kodeeritud sõja jätkumine.

Seejuures meie ajaloolased püüavad (lühidalt, kokkuvõetuna) Konstantin Pätsi fenomeni kirjeldada ja hinnata vaid Eesti ajaloos, väljaspool Euroopa ajaloo terviku konteksti, justnagu kõigis teistes Euroopa riikides toimunu ei saanuks mingil moel siinseid poliitilisi arenguid mõjutada. Hitler sai võimutäiuse jaanuaris 1933, enam kui aasta enne Pätsi–Laidoneri „võimuhaaramist“. [Eesti Entsüklopeedia 4, lk 215, märksõna „kaheteistkümnenda märtsi riigipöörde“: „Vapsidel (riigivanema kandidaat A. Larka) oli õnnestunud osavalt demagoogia abil suurt mõju saavutada, neil oli lootust valimistel võita ning võim haarata. (A.A. sõrendused)] Meie täna ei tea, mis oleks „õnnestunud osava demagoogia abil“. Ei tahagi teada, kas ja kelle või mille eeskuju vap- sid järgisid!

Analoogne oli määramatus toonastele Eesti riigijuhtidele 1939. a suvel: „Eesti saadik Londonis Inglise välisministeeriumile: 7. juunil 1939. Vastavalt ajakirjanduse teadetele nõuab Nõukogude Liit Suurbritannia, Prantsusmaa ja Nõukogude Venemaa vahel praegu toimuvat läbirääkimistel, et teatud tingimustel antakse Eestile automaatselt abi, vaata-mata Eesti valitsuse enda arvamusele. Kui need teated peaksid olema õiged, on Eesti valitsus sunnitud pidama niisuguseid ettepanekuid Eesti neutraalsuse vastu suunatud ebasõbralikkuse aktiks.“ [Küllo Arjakas jt, „Molotovi–Ribbentropi paktist baaside lepinguni“, Perioodika, 1989, lk 45]. Me teame järgnevat

Eesti-väliseid, kuid meid vahetult puudutavaid 1939. aasta sündmusi vaid ühe kuu jooksul: MRP 23.08; Teise maailmasõja algus 1.09; CCCP sisetung Poolasse 17.09; „Orzeli“ saabumine, interneerimine ja põgenemine Tallinna sadamast 18.09; Selteri ja Molotovi läbirääkimiste esimene voor Kremli 24.-25.09; Selter, Uluots, Piip ja Rei läbirääkimistel Stalini ja Molotoviga 28/29.09; Selteri kohtumine Ribbentropiga Kremli, öösel 29.09; NSV Liidu ja Saksamaa vaheline piirileping 29.09.

„Eesti delegatsioon konstateeris, et hoolimata läbirääkimiste sõbralikust toonist tuleb Nõukogude esindajate sõnavõttudest endiselt korduvalt ilmsiks sama tungivus ning ähvardav ilme ühes hoiatustega ähvardavatest ohtudest, mis Eestit ootaks pakti mittedõlmimisel. [...] kokkuleppe mittedõlmimisel võinuks eesti rahvast ähvardada mitte ainult sõda ja vallutus, vaid osaline hävitamine.“ Pakti sõlmimine 29.09. [Küllo Arjakas jt, samast, lk 167]

Taustaks

David Vseviõv: „Kui aga ajaloost on saanud üks ideoloogide ja poliitikute meelisvaldkondadest, siis, vähemalt minevikukogemustele tuginedes, on aeg häirekella lüüa. Ning meie variandis, ja viimase aja trendide jätkumisel, tuleks selleks ilmselt tõsiselt valmistuda.“ [Ajalugu kui lakmuspaber, PM 27.01.07.] **Ene Ergma:** „Mängud ajaloo, ja seda

pelgalt päevapoliitilise kasu saamiseks, on lugupidamatus meie riigi ja rahva ees, ning kõige rohkem nende ees, kes on Eesti iseseisvuse ja edu eest minevikus oma panuse andnud.“ [august 2007]

Küllo Arjakas, Karl Soonpää: „1920. aastate algul püsis rahvusvahelistes suhetes ärevus. Saksamaa ei suutnud tasuda suuri reparatsioone ja kuulutas välja maktejõuetuse, riiki haaras seni-nägematu finantskrahhi. Prantsusmaa üritas mitmeid vastuaktisioone ning piiras Saksamaad, sõlmides liidulepingud Poola ja Tšehhoslovakkia. Suurbritannia keeldus endale võtmast mandri-Euroopas uusi kohustusi. Olukorra arutamiseks kutsuti Genovas kokku konverents (1933), kuhu esimest korda kutsuti ka diplomaatia paariad Saksamaa ja Nõukogude Venemaa. Konverentsi käigus need kaks riiki lähenesid: otsustati sõlmida diplomaatilised suhted ning loobuda vastastikustest nõuetest. Peagi järgnesid Saksamaa ja NSV Liidu vahelised salalepped majandusliku ja sõjalise koostöö kohta. Rahvasteliidus arutati ohtrasti üleüldist desarmeerimist, aga ei suudetud kokku leppida selle kontrollimehhanismides.“ [FAATUM, Eesti tee hävingule. Riigikontrolör Karl Soonpää päevik Eesti

nud Välis-Eesti kahte lehte lõhki. Täpselt samuti, nagu seda on „hääletu alistumise“ teema tüütuseni ülevalhoidmise najal isamaaliste (loe: end valgeks jõuks tituleerivad paduisamaalased) loosungitega vehkinud Isamaa, Res Publica Liit ja siis lõpuks Pronksõduri teiseldamisega isamaaliseks muundatud Reformierakond.

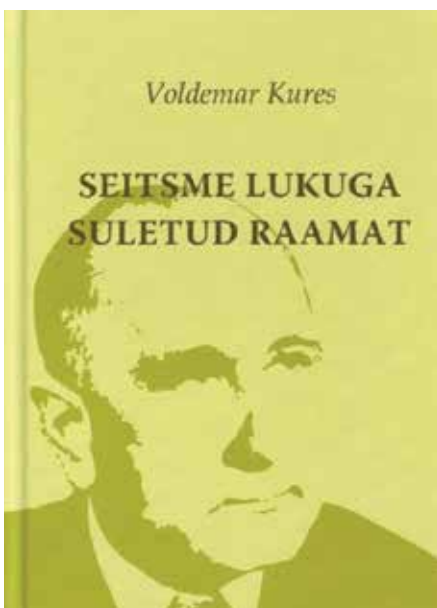
Eesti Ekspress: „Kindlasti ei sekkunud Tõnisson ajaloolase uurimistöösse, ent vaated olid meestel sarnased. ”Helduri sõbrad pidid Pätsi vihkama,” on öelnud nii Jaan kui ka Heldur Tõnissoni lähedalt tundnud poliitik Heinrich Mark. Kahjuks kumab ka ”Hääletust alistumisest” objektivsust segavat vihkamist.“ [samas EE loos] Eeltoodud kajastab ja kinnitab samuti Kurese 5-kõiteline päevaraamat. Olgu selles kontekstis neis päevaraamatus mainitud teisitimõtlejaina „hääletusse alistumisesse“ suhtunud meile kõigile tuntud Rein Taagepera kui ka Kremli Stalini ja Molotoviga pakti sõlmimise läbirääkimisi pidanud EW välisminister Karl Selter. Eks neidki oli Välis-Eestis tõrjutud oma peaga mõtlemise ja sellest tulenevate seisukohtade poolest. Ja sellest siis ka meie kaheksa- ja üheksakümne-date värske, kohapealsete „vabadusvõitlejate“ suur sümpaatiat Jaan Tõnissoni suhtes, rääkimata Postimehe vahetust seotusest selle mehe, muidugi Helduri ni-mega Tõnissoni suhtes. Aga enne „hääletu alistumist“ oli leidnud aset Pätsi ja Laidoneri „võimuhaaramine“ märtsis 1934. Selles „haaramises“ Pätsi „pärispatt“ ju seisnevatki? Teisisõnu tänapäevase mäl: 1934. aasta „võimuhaaramine“ ning „vaikiv ajastu“ saidki „hääletu alistumise“ eelduseks ja siis ka tagajärjeks. Siinkohal tasuks asjaosalistel lugeda mõlema kaasaegse päevaraamatuid, nii Kurese kui ka Soonpää omi, millest eespool katked. Mis ikka saanuks, kui vapsid oleks saanud

1934. aastal võimule? Rahvasuu ütleb, et O l e k s on paha poiss.

Peame olema täna ikkagi tänulikud „hääletule alistumisele“, sest vastasel korral meie ja siin ei arutleks täna ei Pätsi reeturlikkuse üle ega „hääletu alistumise“ tagajärgede teemal. Sest meie saatuse olnuks teistsugune. Siin toimetanuks sootuks teised tegelased ja teine rahvas. Paraku! Eeltoodud „oleks“i varal ongi Eestit valitsetud. Ja rahvas, see rahvas, kes tegi läbi Laulva revolutsiooni, küsib jätkuvalt: „Kas sellist Eestit me tahtsimegi!“

Kas ikka peame täna „suud puhtaks rääkima“, Pätsile ja Laidonerile Eesti ajaloost t ä n a s e k s ette nähtud koha kätte näitama? Kui, kas siis ehk ei peaks neid veel süüdistama ka Teise maailmasõja vallapäästmises!? Sest viimasel paaril aastakümnel „Pätsi–Laidoneri kliki“ süüdistamine iseseisvuse taastanud Eestis on aset leidnud Euroopa ajaloo välises, kohalikus, hetke sisepoliitilises „soustis“, näidates nii 1934. kui ka 1939. aastal toimunud vaid läbi tänase poliitiku reaalsust-moonutavate prillide. Selleks ongi tarvis tõdeda David Vseviõvi hoiatust, et „... on aeg häirekella lüüa!“. Tegelikult tulnuks seda teha ammu, enne nn Pronksõduri afääri.

Arvo Adelbert, sõjaaja laps, isehakanud ajaloo huviline, Koeru, Põlendiku talu

NEID TASUB LUGEDA: 807-leheküljeline “Faatum. Eesti tee hävingule 1939–1940” sisaldab EW riigikontrolööri Karl Soonpää päevikut Eesti Vabariigi saatuseaastaist ning ainekogu Molotovi–Ribbentropi pakti tagamaadest. Voldemar Kurese viiskõitmik (ilmunud Tartus 2006–2009) pakub EW kunagise väga mõjuka meediategelase ja 1944. aastast emigratsioonis tegutsenud ajakirjaniku ajalooaateid.

Vabariigi saatuseaastatest 1939–1940. Küllo Arjakase koostatud, 2009]

Jaak Valge versus Magnus Ilmjärve: „Ajaloos Instituudi direktori Magnus Ilmjärve uurimus ”Hääletu alistumine” on kahtlemata viimaste aastate mõjukaim ajalooramat. Muuhulgas on ta loonud eestlastele uue kuvandi president Konstantin Pätsist. Ilmjärve sõnum on karm. Päts, keda seni peeti üheks meie ajaloo ikooniks, oli Moskva palgal, äraostetud.“

Eesti Ekspress: „Kolm aastat pärast ”Hääletu alistumise” ilmumist väidab aga ajaloolane Jaak Valge, et Ilmjärve süüdistused Pätsi aadressil ei vasta paljuski tõele. Veelgi hullem, Valge sõnul on Ilmjärve moonutanud koguni arhiividokumentide sisu, et nood sobiks tema loodud konstruktsiooni. Mida aga kõnelevad arhiividokumentid? Arhiividokumentide ja Ilmjärve kirjutatu võrdlus viib kurvastavale tulemusele. Dokumentid räägivad üht, Ilmjärve teist. Niisiis on lugepeetud ajaloolane nende sisu moonutanud.“ [Eesti Ekspress, http://blog.cfe.ee/2007/06/ajaloolaste-lahing-konstantin-patsi-parast/]

Voldemar Kurese päevaraamatute [Hando Runneli ja Peep Pillaku 5-kõiteline „Seitsme lukuga suletud raamat“] üks läbiv teemakäsitlus on seesama „hääletu alistumine“, mis oli aja-

Tallinn 10130,
Toom-Rüütli 3/5,
Kesknädal

Ausamba lauluke

Ausambaid maailmas on püsti pandud palju, mõned nendest seisavad kindlamalt kui kalju. Kirjanikud, muusikud on suured läbi aja, mõnele neist isegi sammast pole vaja.

Hoopistükis segasem on poliitikute saatuse, nende eludraamades on õige mitu vaatust. Täna oled laineharjal, rahvas hõiskab kooris, homme oled hukkamõistetute kurvas killavooris.

Täna rahvas arutab: miks austame me Pätsu, või on parem president, kes näsutab ka nätsu? Kas neid sambaid üldsegi nii palju on meil vaja? Kõlaga me meeles-keeles Eesti Aja kaja!

Luulendanud *Exegi Monumentum*

Repliik ajaloo ja tänapäeva teemadel

Tants Konstantin Pätsi isiku ümber süveneb. Postimees (9.02) avaldas Ahto Lobjakase kirjutise, milles Päts tembeldati Eesti riigi vaenlaseks. Ajendiks see, et Päts koos Laidoneriga 1934. a märtsis surus maha vapside riigipöördekatse, välistades seega Eesti riigi langemise hitlerliku Saksamaa rüppe. Vapside ninamees kindral Larka tegi tutvust „rootsi kardinatega“, tema kaasosaline pages Soome.

Lobjakas leiab, et Päts ei olnud üldse seaduslik (legitiimne) president. Ajalugu räägib midagi muud. Päts oli Päästekomitee esimees, Ajutise Valitsuse pea- ja sõjaminister, riigivanem ja lõpuks esimene Eesti Vabariigi president. Pätsi juhtimisel toimus Vabadussõjast räsitud riigi majanduse ülesehitamine, riikliku tunnustuse võitmine ja diplomaatiliste suhetes sisseseadmine välisriikidega.

Punaarmee riiki sisselaskmine ilma pussipaiguta säästis kümnete tuhandete eestlaste elu. Sõja lõpptulemuseks oluks Ida-Preisimaa nr. 2. Tänu Pätsile seda ei juhtunud ja me võime nautida vabadust oma iidsele kodumale. Kahjuks vabaduse realiseerimisel esineb meil tõsisid probleeme. 17 aastat „oravate“ võimutsemist on põllumajanduse laostanud ja paarsada tuhat eestlast on siirdunud võõrsile. Lisaks olematud suhted idanaabriga ja vaesuse võidukäik riigis.

President Kaljulaid leidis, et Reformierakonna endine esimees ja peaminister Taavi Rõivas on oma võimete kohase panuse eelmainitusse andnud ja väärrib kõrgeimat riiklikku autasu.

Elmar Hollmann, Kärkla

Millise teene eest Taavi Rõivas riikliku teenetemärgi saab?

Delfis anti teada, et Eesti Vabariik tänab sel aastal 113 isikuid ning neile antakse vabariigi aastapäeva puhul riiklik teenetemärk. Teenetemärgi [Riigivapi II klass] saajaks on ka reformistide endine peaminister Taavi Rõivas. Siinkohal tekis küsimus: mille eest talle teenetemärk antakse; milline on tema poolt osutatud suur teene, mis autasustamist väärrib?

Reformierakond oli pikalt võimul ning Taavi Rõivas oli peaminister. Ei meenu küll mitte ühtki positiivset tegu ega seadust, mis oleks Taavi Rõivase ajal tehtud või vastu võetud. Toimus ainult koondamine, näiteks väikevaldade sundliitmine, mis on minu arvates suisa kuritegu. Miks on vaja sunniviisiliselt vallad kokku liita, kui vallad ise seda ei taha? Kui Taavi Rõivasele antakse teenetemärk mitte millegi eest, siis näiteks tõelist superstaari Marju Länikut ei autasustata. Ometi on Marju Länik estraadil olnud üle 30 aasta ning pakkunud rahvale head meelelahutust. Juba aasta tagasi pakkusin kodanikualgatuse korras Marju Läniku välja riikliku teenetemärgi saajaks ning täitsin sel puhul Vabariigi Presidendi kantslele kodulehel ära vastava ankeedi, aga sellest polnud mingit tolku. Endine president Toomas Hendrik Ilves autasustas riikliku teenetemärgiga hoopis rokkar Tanel Padarit.

Kas tõesti jagatakse riiklikke teenetemärke lihtsalt näo järgi?

Hillar Kohv Pärnumaalt Tori vallast Viinahaualt

Südamlik kaastunne lähedastele kalli

KALEV UUSTALU

kaotuse puhul.

Keskerakonna Vihula-Haljala osakond

Avaldame südamlikku kaastunnet Eldi Rõžovale kalli poja

ELVIS RÕŽOVI

ootamatu surma puhul.

Keskerakonna Vihula-Haljala osakond

Nädala juubilar ALEKSANDER ELANGO 115

Pedagoogikateadlase Aleksander Elango saatust oli silmapaistvalt tugevasti seotud iseseisva Eesti riigi sünni ja arenguga. Tema elutööks sai Eesti vaimuse ja mõttemaailma kujundamine pedagoogikateooria arendamine ning õpetajate kui maa soola koolitamise kaudu. Tänapäevaseks aktuaalseks teeb Elango pärandi ka tegus osalemine karskusliikumises.

Aleksander Elango (aastani 1924 Johanson) nägi ilmavalgust 21. veebruaril 1902 Tartumaal Meeri vallas ning tema koolipoisiaastad möödusid Tartu vaimus ja vaimuses. Õppis 1911–1913 Hugo Treffneri Gümnaasiumis, 1913–1915 Tartu Aleksander I Gümnaasiumis, 1915–1921 Tartu Kommertskoolis. (Aleksandri Gümnaasiumist tuli lahkuda eestikeelse õpilasaajakirja toimetamise pärast.) Vabatahtliku õppursõdurina läks 1919. a algul Eesti väkke ja osales Vabadussõja lahingutes.

Vahetult sai ta osa võtta Eesti esimese iseseisvusperioodi vaimuelu suursündmusest – eestikeelse Tartu Ülikooli avaaktusest 1. detsembril 1919. Keeleteadlane ja ühiskonnategelane Villem Ernits, kes oli saanud sellele üritusele kaks kutset – kui Asutava Kogu hariduskomisjoni liige ja ülikooli slaavi filoloogiateadlaste – kutsus oma endise õpilase kaasa. „Olin toona veel keskkooliõpilane, eelviimases klassis. Mul oli koolipoisina nii piinlik minna nõnda auväärsele seltskonda ja ma elasin sündmusi üle tundega, et võin olla eesti rahva ühe väga olulise sündmuse kaasosaliseks,” on

Elango ise üle 15 aasta tagasi meenutanud seda Hillar Palametsa raadiosaatesarjas „Ajalooutund”. Võimalik, et just Villem Ernitsa mõjul saigi Elangost Eesti karskusliikumise üks eestvedajaid. Ta kuulus üliõpilasühendusse „Raimla”, kus peeti lugu karskusest, ning oli taasiseseisvunud Eestis üks „Raimla” taasasutajaid.

Aleksander Elango õpinguid Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas pedagoogika ja psühholoogia alal kroonis filosoofiamagistri kraad. 1928. aastal õppis Tartu Ülikooli didaktilis-metoodilises seminaris ja hiljem täiendas end Tartu Ülikooli teadusliku stipendiaadina Viini Ülikoolis pedagoogilise psühholoogia alal, kohtudes toonaste maailmakuulsate teadlaste S. Freudi, A. Adleri, Ch Böchleri ja H. Hetzeriga.

Tartu Ülikooli õppejõuna tegutses Aleksander Elango aastail 1931–1983, alates 1944. aastast oli pedagoogikadotsent, hiljem pedagoogika ja meetodika kateedri juhataja. Õpetajaid koolitas ta ka Tartu Pedagoogiumis, Tartu Linna Pedagoogika Keskuses ja Tartu Õpetajate Instituudis.

Osaledes ühiskondlikus elus oli ta üks 1936–1940 rahvusvahelist tähelepanu äratanud Koduse Kasvatuse Instituudi asutajaid ja juhataja. Noorsoo-organisatsioon on Aleksander Elango käsitletud pigem talupoegliku pragmatistina kui ülepakutud pidulikkusega aatemehena. 1928. aastal ajakirjas „Kasvatus” andis ta ülevalate õpilasomavalitsusest alates an-

tiikaja Spartast ja Roomast, samuti keskajal, reformatsiooni ajastul ja 19. sajandil. Oma kaasaja õpilasomavalitsuse põhimõtted võttis ta kokku nii

„Õpilaste omavalitsuse vorm ei tohi olla šablooniliselt kopeeritud ega väliselt ette dikteeritud, vaid peab kujunema orgaaniliselt iga kooli individuaalsete nõuete ja olude kohaselt. Senises praktikas on sellest enam-vähem kinni peetud, mis pärast sel alal valitseb üsna suur

vormide mitmekesisus.”

Elango seisukohtadest leiab ka tuntud teadlaste kritiseerimist. Näiteks: „Kokkuvõttes võiksime psühhoanalüüsi (S.

kirjutas pedagoogikateadlane artiklis „Analüütilised voolud psühholoogias”, mis on avaldatud ka tema artiklite kogumikus „Tagasivaade. Valik publitseeritud artikleid 1928–2000”, mis ilmus 2001. aastal, autori saajandaks sünnipäevaks Tartu Ülikooli kirjastuse väljaandel.

Aleksander Elango tähtsamateks uurimusteks on ka „Lapsepõlv ja iseloom”, „Laps ja ühiskondlikud pahed”, „Kasvatusteaduse alged” jne. Elango oli 1935–1939 ilmunud sarja „Eesti rahvuslikud suurmehed” toimetaja. Ta esines ka raadios, rääkides näiteks isa osast kasvatusest, lastest ja nende sõpradest, sellest, kuidas kodu võiks avardada laste silmaringi. Vanu saatekavasid lehitsedes selgub seik, et Elango raadioloengud olid eetris kolmapäeviti ehk kesknädalati.

Hillar Palametsa „Ajalooutunust” saame teada, et nooruses olid Elango ja tema mõttekaaslased n-õ poliitikaülesed. „Meile oli iseloomulik hüüdlause „Meie mõtted on priid!”. Meie ei ühinud mitte ühegi täiskasvanud inimeste mõttekoondise või poliitilise rühmitusega. Meil oli heaks eeskujuks Gustav Suits,” annab Palamets edasi Elango mõtteid.

Elango toimetas 1919–1924 ilmunud noorsooajakirja „Uudis-maa”, mille esimese toimetajana on ajakirjanduses muide märgitud Villem Ernitsat.

Viljakat algatuslikku teadustööd Eesti pedagoogikas jätkus Elangol väga kauaks. Tema eestvõtetel pandi näiteks 1962. aastal alus õpetajate kasvatusteaduslikule seminarile, millest kujunes

Ühiskondlik Pedagoogika Uurimise Instituut. Elango osales instituudi tegevuses kuni 1993. aastani, olles üks selle juhte, lektor ja kooliajaloo probleem-grupi juhataja.

Teadustöoga tegeles pedagoogikaguru 98-aastaseks saamiseni.

Isegi juba silmapaistvalt eakas Aleksander Elango võttis sõna ka aktuaalsetel poliitika-teemadel. Nii ei pooldanud ta Eesti astumist Euroopa Liitu, sest kartis, et see organisatsioon on liigselt allutatud Saksa diktaadile. 2000. aastal antud intervjuus „Postimehele” on ta ajaloole tagasi vaadates väljendanud arvamust, et Päts ja Laidoner tegid arukalt, kui omavahel kokku leppisid ja vabadussõdalased kõrvale surusid. Elangole ei meeldinud liigne reklaamirohkus ajakirjanduses, kuid samas ta mõistis, et ärihuvites on see siiski paratamatu. Kõrgeealist teadusmeest häiris ka see, et tema meelest tundus Eestis võim liiga kitsa kildkonna käes olevat; Elango nimetas seda „10 protsendi diktatuuriks”.

Aleksander Elango tee siinilmas ulatus 103. eluaastas – ta suri Tartus 17. märtsil 2004. Enda elu on nimekas ja teenekas haritlane kokku võtnud nii: „Oli ilus päev...”

Ürgse nime Aleksander tähenduseks on inimkonna aitaja ja kaitsja. Oma teadus- ja vaimutöoga Aleksander Elango mõistagi oli seda.

Jaan Lukas

Külaskäik Irimaale pani sügavalt mõtlema

Ligi kolmteist aastat tagasi pühkis Raplamaa tolmujalgelt üks aktiivne keskerakondlasest töötegija, kolides elama Irimaale. Põhjus kõigile arusaadav – Eestis lihtsalt polnud tööd.

AIVO OINA
vaatleja

Ei see algus ka seal võõral maal polnud lihtne, sest kirjateel lubatud amet ees ei oodanud. Peteti. Tuli käia ükselt ukselt ja tööd otsida. Kahjuks ka keelt ei osanud. Aga sai hakkama. Eialgu lihtsamad ametid, ja siis ikka edasi.

Täna on ostetud oma majas. Lapsed on samuti Irimaale ja omaette enda elamispinnal. Kõigil on tööd ja leib on laual. Peres on juba mitmes auto. Saadavad ka Eestisse kõigile sõpradele-sugulastele jõulupakke ja võtavad neid kallite külalistena Irimaale vastu.

Külastavad igal aastal ka korra kodumaad ja võimaldavad endale perepuhkuse kusagil soojal maal. Lapsed on perelisaks juba ka ilmale toonud Iiri kodaniku, kes räägib kahes keeles ja käib kohalikus lasteaias.

Sõbralikkus on nakkav

Meie reisi sihtkohaks oli Wex-

ford. Linna asutasid muistsed viikingid. Nad nimetasid seda *Veisaffjörðr*, mis tähendab “siselasku mudaväljad”. Jah, Irimaale oli tuntud kui agraarimaad. 1973. aastal astus Irimaale Euroopa Majandusühenduse (Euroopa Liit) liikmeks, ja sealt peale ka hiilgav edasine areng. Enne kohalejõudmist sai kostitajate soovil põigatud vanimasse Iiri pubisse „Johnnie Fox’s”, kus kuulsate külaliste seinal ilutses ka meie endise riigipea pilt. Üldiselt on see meelelahutuskoht turismimarsruutide lahutamatu osa. Irimaale makstakse palka igal neljapäeval ja neil on tava-pärane veeta nädalavahetus pubis. Eialgu tuli olla ootebaaris, alles hiljem vabanes üks laud. Rahvast oli palju ja orkester mängis mõnusat iiri muusikat.

Üllatav on see, et enamik külalastajaid olid autodega. Tarbiti õlut ja söödi ka peale. Oh, kus oleks siin meie politseil tööd riigikassa täitmisel! Imelik, et Euroopa Liidus on nii erinevad alkoholi jääknähtude piirmäärad, millega lubatakse rooli taha istuda! Toon mõned näited: Leedu, Soome, Hol-

land, Portugal, Sloveenia – 0,5 promilli; Irimaale, Luksemburg, Suurbritannia – 0,8 promilli. Iirlased on rõõmus rahvas. Seda näed igal sammul nii suhtumisest üksteisesse kui ka loodusse. Kõikjal rahu ja eriline viisakus.

Irimaale puudub hirm homse ees

Aga ikkagi, miks on Irimaale rahvas nii soe ja sõbralik? Sain teada, et neil puudub hirm homse ees. Eriti töötuse puhul, sest abiraha kindlustab inimväärse elamise.

Nüüd aga pensionist, mille saamise iga algab 65-aastaselt, aga päästajatel ja politseinikel 55. eluaasta saabudes. Kui oled tööstaažita, saad 188 Eurot nädalas + tasuta transport Irimaale piires; välja arvatud takso. Kui oled 10 aastat töötanud, siis saad 246 Eurot nädalas, ja nii edasi kasvavalt – tööaastate järgi. Pensionäriks lisandub veel teisi soodustusi: näiteks võid aastas Iiri hotellides tasuta ööbida nädala, mida saab veelgi pikendada, sest iga kolmas öö hotellis on tihti tasuta; siis validki

sellise pakkumise! Küttetoetus riigis, kus praktiliselt polegi külma talve, on 20 Eurot nädalas septembrist aprilli lõpuni. Siis veel lisaks lauatelefoni-toetus. Kraanivesi on kogu Irimaale kõigile tasuta.

Ka Irimaale jääda võla-orjusesse, kuid see ei tekita juurde kodutuid. Kohalikud omavalitsused annavad munit-sipaalpinna, ja need pole kehvemad sellest kodust, kus meie peatusime. Enne jõule pandi 46 vaesuse piiril elavat peret Wexfordis uuele elamispinnale, kuna nad ei suutnud abirahadest oma liisinguid maksta

Samas on üllatav, et Irimaale on kaheksa pangapäeva, kus ei pea tööle minema – pank maksab nende päevade eest. Kui aga oled ikkagi need päevad ametis, saad kahekordset töötasu. Pankadel on ka eriboonusid. Teatud aja korrektselt liisingut tasudes võid saada maksete vähendamise. Vastuvõtjapere selle sai.

Poehindadest

Luksuskaubad on kallimad, näiteks kassitoit ja vein on 23-protsendise käibemaksuga, kuid samas karp vaarikaid ja speltjahust pirukas on hoopis 0% käibemaksuga! Tegemist on väiketootjaga, ja need on Iiri-

maal soosingu. Toidukaubad on üldjuhul maksustatud 13,5-protsendise käibemaksuga; ravimid ja raamatud üldse ilma käibemaksuta.

On ka meile tundmatuid makse, näiteks auto aastamaks ja kiirteemaks. Puudub pikk emapuhkus. Sellega on nad aga harjunud ja saavad ilusasti hakkama.

Niisugune ongi meie mõistes keskklassi elu. Tundub, et Irimaale on palju võitnud tänu Euroopa Liidule.

Meie rahvas ei ole joodikrahvas!

Kodumaale jõudes üllatas minister Jevgeni Ossinovski soov „alkoholisõjaga” piirata Euroopa Liidu seadusi piiriüleles alkoholives.

Miks Ossinovski ei hooli keskklassi palkadest, korralikust

tervishoiust ja laste vaesuse vähendamisest? Miks öiendab ebapädevalt seaduste kallal, millele tema hammas peale ei hakka?

Meie rahvas ei ole joodikrahvas. Alkoholi on Eestis olnud aegade aega toidulisand; rohkem just õlle näol. Ja ei tasu unustada ka Šveiki hoiatust valitsustele – õllehinna tõstmise kohta!

Elu siin Maarjamaal on, võrreldes Irimaale, nagu öö ja päev. Meil on tänavapildis enamjaolt kurvad ja mornid näod. Aga inimnägu ongi rahva rahulolu parim peegel.

Kas poleks aeg teha kannapööre, jätta kõik kõrvaline ja mitteoluline sinnapaika ning meie strateegilise partneri eeskujul jõuliselt nõuda: **“Eesti eelkõige! Estonian First!”**

Kohtumised Tartus!

Reedel, 24. veebruaril kl 11 Keskerakonna Tartu büroo piirkonna esimehe prof. Aadu Musta vabariigi aastapäeva puhune kohv.

Reedel, 3. märtsil kell 14 saame raekoja saalis kokku Riigikogu liikme Krista Aruga.